

VÆRDIFULDE KULTURMILJØER I KØBENHAVN

INDHOLD

Indledning	3
Mål	4
Baggrund	4
Hvad er et kulturmiljø	4
Københavns fortællinger	4
Kortlægning af kulturmiljøer	5
Sikring af kulturmiljøer	5

1. København som hovedstad

Indledning	6
1.1 Slotsholmen	8
1.2 Københavns Middelalderby	9
1.3 Fæstningsringen	10
1.4 Københavns nyere befæstning	11
1.5 Holmen	13
1.6 Rosenborg Slot/Kongens Have	15
1.7 Frederiksstaden	16
1.8 Valby landsby	17
1.9 Hovedbanegården	18
1.10 Indre Bys universitetscampus	19
1.11 Nørre Campus	20
1.12 Christiania	21

2. København som havneby

Indledning	22
2.1 Christianshavn	24
2.2 Nyhavn	25
2.3 Slusen, Bådklubben Valby m.m.	26
2.4 Nordhavn	27
2.5 Langelinie	28
2.6 Sundby Sejlklub	29

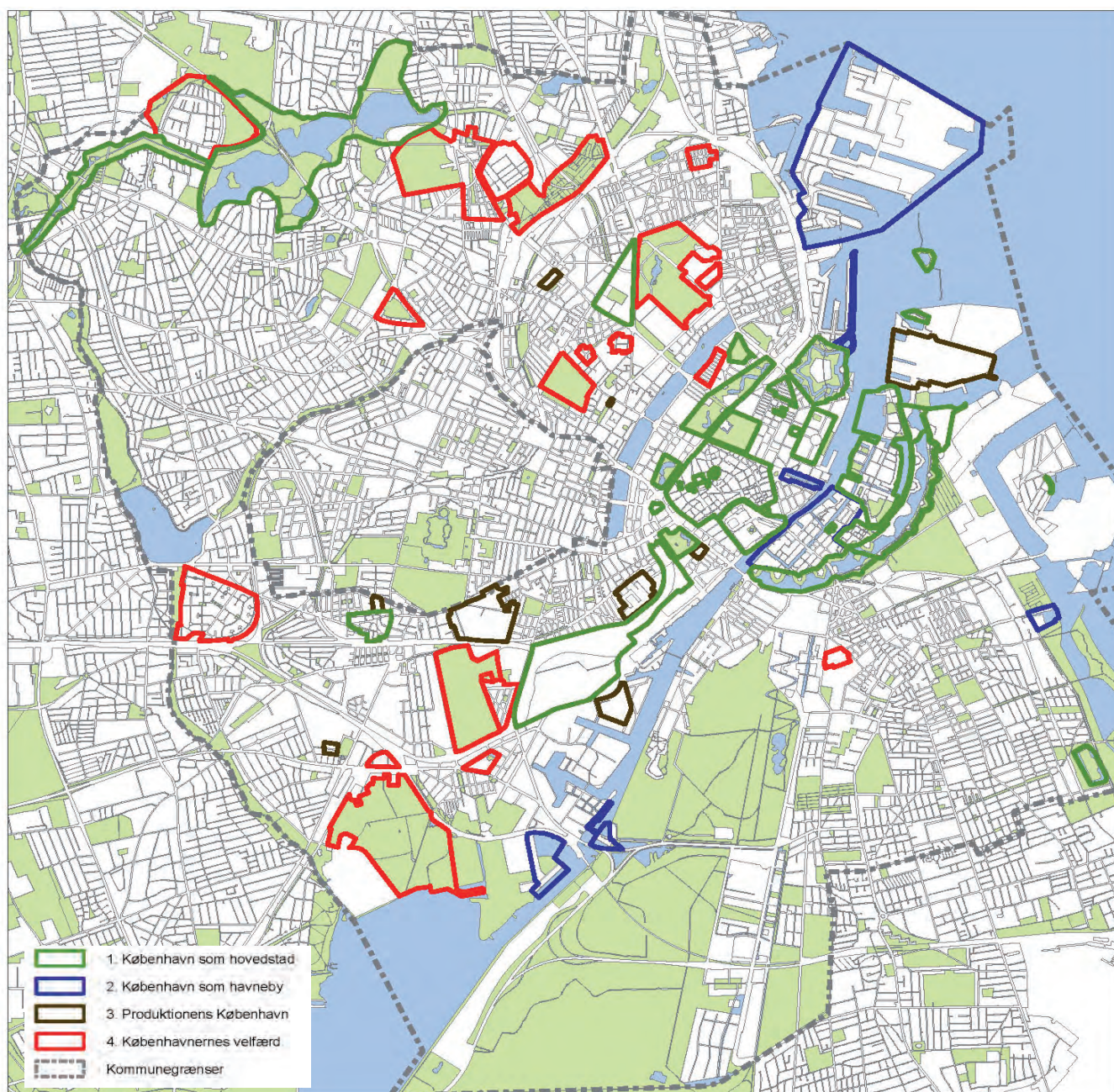
3. Produktionens København

Indledning	30
3.1 Rud. Rasmussen	32
3.2 Holger Petersens Tekstilfabrik	33
3.3 Den Brune og Hvide Kødby	34
3.4 Carlsberg	35
3.5 H.C. Ørstedværket	36
3.6 Refshaleøen B & W	37
3.7 Håndværkerbyen i Valby	38
3.8 Filmbyen i Valby	39

4. Københavnerens velfærd

Indledning	40
4.1 Bispebjerg hospital	42
4.2 Sundholm	43
4.3 De gamles by	44
4.4 Enghavevej/Baunehøj Allé	45
4.5 Genforeningspladsen	46
4.6 På Bjerget	47
4.7 Kvarteret ved Ellebjerg Skole	48
4.8 Tingbjerg	49
4.9 Sjællandsgadekvarteret	50
4.10 Brumleby	51
4.11 Kartoffelrækkerne	52
4.12 Kildevældskvarteret	53
4.13 Vigerslev Haveby	54
4.14 Husvildebarakker v. Ellestykket	55
4.15 Lersøparken	56
4.16 Valbyparken	57
4.17 Fælledparken og Østerbro Stadion	58
4.18 Assistens Kirkegård	59
4.19 Vestre Kirkegård	60

VÆRDIFULDE KULTURMILJØER I KØBENHAVN

Planloven fastlægger i § 11a, nr. 14, at kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for "sikring af kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder beliggenheden af værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier."

Indledning

Københavns værdifulde kulturmiljøer skal sikres fordi de er et aktiv i byens udvikling og af uvurderlig betydning for byens egenart.

Udpegning af de værdifulde kulturmiljøer er væsentlig i forhold til:

- kommunens planlægning for at sikre, at vigtige elementer i Københavns udvikling tænkes ind allerede i de indledende faser af kommende byudviklingsprojekter
- investorers, developeres og andres udvikling af nye projekter, hvor indtænkning af betydningsfulde københavnske kulturmiljømæssige kvaliteter er væsentlig og kan tjene som inspiration i forbindelse med byomdannelse
- borgernes hverdag, hvor kulturarven skaber lokalidentitet og forudsætninger for byopfattelsen

Mål

Det overordnede mål er sikring af og større fokus på de bevaringsværdige kulturmiljøer som en del af Københavns egenart. De fortæller historien om kommunens og de enkelte bydeles udvikling, og det er vigtigt at skabe forståelse for de værdier og udviklingspotentialer, de bevaringsværdige kulturmiljøer udgør. Kulturarven er som andre af kommuneplanens delemner en dynamisk størrelse.

Baggrund

København er en velbevaret storby med en ret enkel og klar struktur. Byen rummer med sin mangeårige historie en lang række værdifulde kulturmiljøer, hvoraf nogle er af international betydning, mens andre alene er af regional eller lokal interesse. Den overvejende del af kulturmiljøerne er beskrevet indgående gennem tiden. Det aktuelle behov for beskrivelse knytter sig derfor primært til at begrunde udvælgelsen og påpege de forskellige former for sammenhænge.

Dele af den københavnske kulturarv har tidligere været beskrevet i de 10 bydelsatlas og det sammenfattende "Byatlas København", der blev udsendt i årene 1990 - 96. Udover vurdering af enkeltbygningers bevaringsværdi, er der i disse atlas beskrevet og vurderet en lang række bebyggelsesmæssige strukturer og sammenhænge.

Dette arbejde blev fulgt op i "Byskabsatlas København" fra 2003, med det formål at anskueliggøre de rumlige hovedtræk og overordnede fysiske kvaliteter i hver af de 15 københavnske bydele. Kommuneplanerne har siden 1997 udpeget områder med bevaringsværdige bebyggelser, der på grund af helhedspræg eller større sammenhængende træk har særlig arkitektonisk værdi. Siden 2005 har kommunen for 10 områder, hvor områdeløft skulle gennemføres, udarbejdet et såkaldt "Visuelt bygningsregister". Foruden en opdatering af den enkeltbygningsvurdering, der blev foretaget i de 10 bydelsatlas, rummer det nye bygningsregister en beskrivelse af de kulturhistoriske forhold i de undersøgte områder. Med udgangspunkt i de foran nævnte beskrivelser/vurderinger af den københavnske bygningskulturarv er der i mange af kommunens lokalplaner formuleret bevaringsbestemmelser for værdifulde enkeltbygninger og større bebyggelser.

Den nu foretagne registrering af bevaringsværdige kulturmiljøer i København er ikke et sammendrag af tidligere undersøgelser af bygninger og strukturer. Registreringen baserer sig på helhedsbetragtninger, hvor arkitektoniske, landskabelige, byplanmæssige og kulturhistoriske kvaliteter er vurderet sideordnet. Mange af de kulturmiljøer, der er udpeget som væsentlige, er tidligere erkendt som værdifulde - det siger sig selv i en velbeskrevet by som København. Andre af de udpegede kulturmiljøer har ikke været behandlet i de tidligere

registranter og undersøgelser. Det skyldes, at vurderingen af kulturhistoriske kvaliteter, der ikke nødvendigvis knytter sig til en markant fysisk fremtræden, er sket i samme arbejdsgang som den øvrige vurdering. Dette er sket ved samarbejde mellem Teknik- og Miljøforvaltningen og Københavns Museum.

Hvad er et kulturmiljø

I arbejdet med kortlægning af de væsentligste kulturmiljøer i København har projektgruppen valgt følgende definition af et kulturmiljø:

"Et kulturmiljø i København er en aflæselig helhed af strukturer, anlæg, bygninger m.m., der samlet knytter sig til og formidler en fælles historie. Det kan være oprindelse, tidsepoke og/eller geografi, der har betydning for forståelsen af Københavns vigtigste fortællinger og udviklingstræk"

Samtidig har arbejdsgruppen fastsat kriterier, som skal opfyldes for at et område kan udpeges som et kulturmiljø, idet det bl.a. er vigtigt at skelne mellem bygningsbevaring/fredning og kulturmiljø.

Alle de udpegede kulturmiljøer opfylder følgende kriterier:

- Kulturmiljøet rummer en væsentlig kulturhistorisk fortælling om et udviklingsforløb eller en bestemt periode, som er aflæselig i det fysiske miljø
- Kulturmiljøet relaterer sig til en eller flere af de udvalgte fortællinger
- Kulturmiljøet skal bestå af flere elementer dvs. bygninger, strukturer, anlæg, beplantning mv.
- Kulturmiljøet omfatter et afgrænset område som kan indeholde flere del- eller underområder eller fragmenter af et anlæg, der tilsammen udgør et hele i fortællingen om København
- Kulturmiljøet rummer en fortælling, der er mere end summen af de bærende elementer tilsammen
- De væsentligste kulturmiljøer hæver sig over tilsvarende områder i kraft af det helstøbte miljø og/eller kvaliteten af de bærende bevaringsværdier

Københavns fortællinger

Det har været nødvendigt at opstille en metode i kortlægningen. Derfor er de fortællinger, der viser de væsentligste træk i Københavns udvikling og nuværende fysiske struktur valgt.

Som de væsentligste overordnede fortællinger om København er følgende valgt:

1. København som hovedstad

Den væsentligste fortælling om København er byens rolle og udvikling som hovedstad gennem næsten 600 år.

2. København som havneby

Uden mulighederne for besejling, også med nutidens skibe, ville København ikke have udviklet sig til hovedstad og storby. Havnen med produktion, handel, transport, fiskeri, rekreation er en grundlæggende fortælling om Københavns udvikling og identitet.

3. Produktionens København

Handel og søfart har også dannet grundlag for produktionens København. Udviklingen af virksomheder, hvis størrelse og betydning er vokset med den teknologiske udvikling, herunder de udvidede transportmuligheder, har betydet arbejdspladser til københavnernes og medvirket til at give byen identitet. Industrialismens udvikling har også sat sig sine spor i form af forskellige typer arbejdsboliger, servicefunktioner og institutioner m.v.

4. Københavnerens velfærd

De store, gennemtænkte planer, idealer om bedre boliger, om lys og luft, rekreation, sundhed, forsorg, uddannelse m.m. har især præget Københavns udvikling siden midten af 1800-tallet, særligt de seneste 100 år er kendetegnet ved de store planer og opførelse af nye bydele. Derfor ligger der en væsentlig fortælling om Københavns identitet i de nyere kvarterer og bydele.

Kortlægning af kulturmiljøer

De værdifulde kulturmiljøer inden for disse fire fortællinger er beskrevet med oplysning om afgrænsning, begrundelse, sårbarhed, udviklingsmulighed, nuværende sikring og lignende eksempler.

Tidsmæssigt dækker de udpegede kulturmiljøer fra middelalderen til nyere tid, og udpegningen er tilstræbt så bred, at de væsentligste historiske forløb og sammenhænge mellem udviklingen indenfor forskellige temaer belyses.

Sikring af kulturmiljøer

Den fremtidige sikring af værdifulde kulturmiljøer tilgodeses ved, at den foretagne udpegning og beskrivelse indgår som led i kommuneplanens retningslinjer for de kommende års byudvikling i København. Det skal understreges, at kulturarven - som andre af kommuneplanens delemler - er en dynamisk størrelse. Arbejdet med at udpege, beskrive og sikre de bevaringsværdige kulturmiljøer vil derfor være en fortløbende proces i konstant udvikling.

1. KØBENHAVN SOM HOVEDSTAD

Indledning

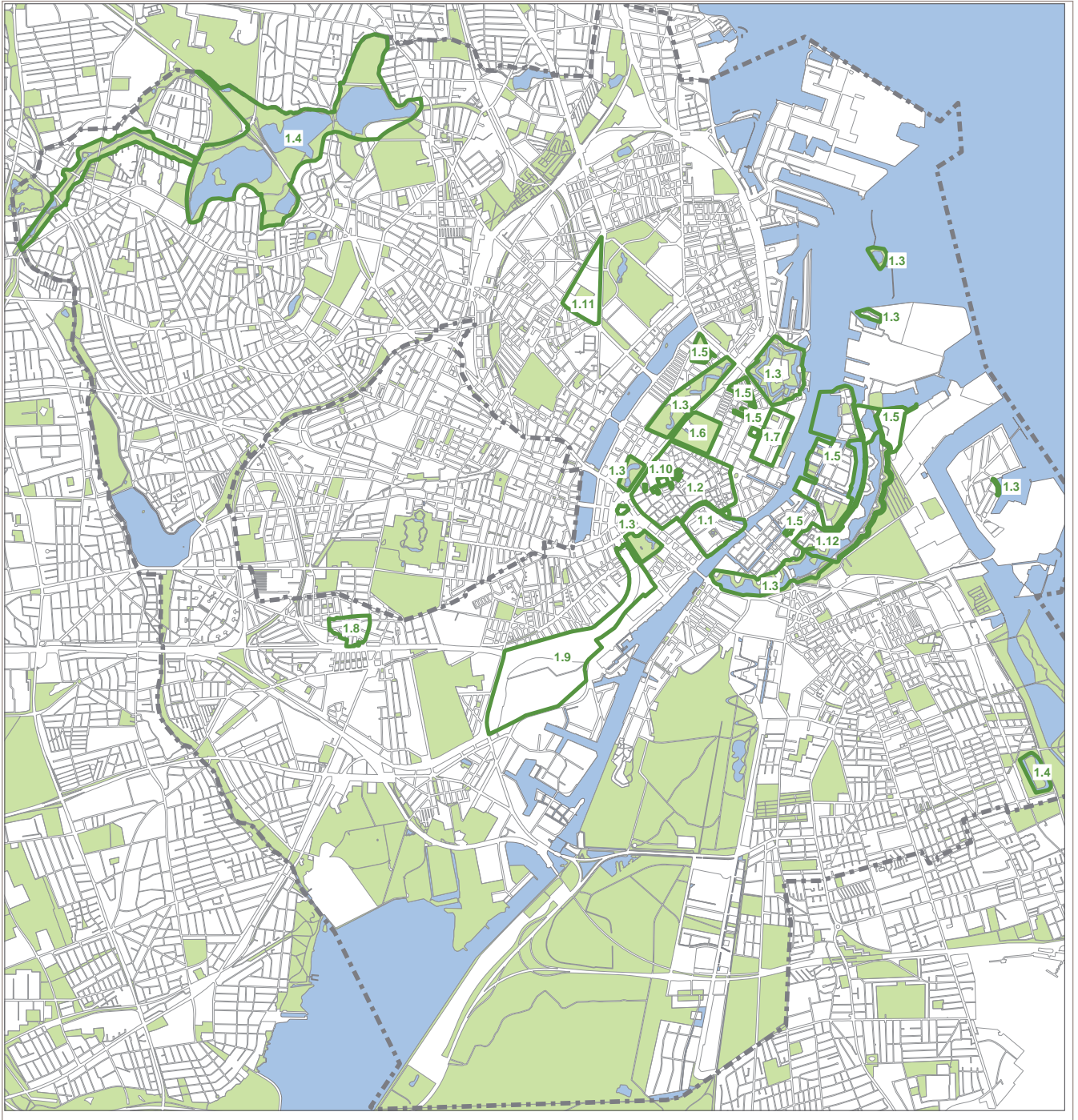
Den væsentligste fortælling om København er byens rolle og udvikling som hovedstad gennem næsten 600 år. Københavns grundlægger var biskop Absalon, som i 1167 byggede en borg på en af holmene ved Havn, hvilket satte gang i en udvikling, der førte til, at byen foruden borgen også omfattede de første voldanlæg, der beskyttede byen mod landsiden.

Man kan ikke pege et bestemt årstal som det år, hvor København blev hovedstad i Danmark, men byen udviklede sig i løbet af det 15. århundrede til at blive en af landets betydeligste byer og den by, hvor kongen efterhånden tog fast ophold. København lå dengang midt i riget, og den var et økonomisk, politisk og militært og trafikalt knudepunkt.

Erik af Pommern tog fast ophold i byen omkring 1420, og den blev fra da af ankringsplads for landets flåde — og senere hen regeringsby. Borgen på Tyveholmen blev i 1443 til et kongeligt slot - heraf navnet Slotsholmen. Christiansborg ligger oven på ruinerne af Absalons første borg på stedet.

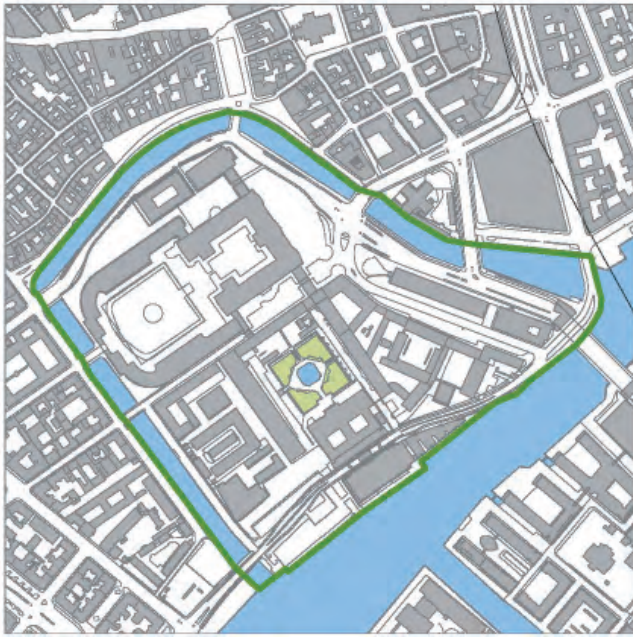
Københavns udvikling siden middelalderen er på alle måder præget af at være hovedstad og fortællingen om København som hovedstad (og storby) er derfor en af de vigtigste at kende for at forstå byen.

Metoden til indkredsning af de kulturmiljøer, der fortæller om København som hovedstad har været en tid- og emnemæssig gennemgang. De ældste spor, anlæg, strukturer dvs. gader, pladser, torve, parker mv., byen som fæstningsby, kongens slotte, magtens bygninger og boliger, de store statslige planer og udvidelser, højere uddannelsesinstitutioner, statslige kulturelle tilbud, museer, forlystelser, kirker og trossamfund, forsorg, hovedstad og byliv samt rekreation m.v.

1.1 Slotsholmen	1.7 Frederiksstaden
1.2 Københavns Middelalderby	1.8 Valby landsby
1.3 Fæstningsringen	1.9 Hovedbanegården
1.4 Københavns nyere befæstning	1.10 Indre Bys universitetscampus
1.5 Holmen inklusive Orlogshavnen, Nyboder, Holmens Kirkegård og Søkvæsthuset	1.11 Nørre Campus
1.6 Rosenborg Slot/Kongens Have	1.12 Christiania

1.1 Slotsholmen

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele Slotsholmen. Det afgrænses af Frederiksholms Kanal, Slotsholmskanalen, Børsgraven inklusive bolværker og broer.

Begrundelse

Kulturmiljøet har været base for den danske statsmagt gennem snart 1.000 år – tidligst under Biskop Absalon. Tidligere boede kongerne her, og i dag rummer området regering og folketing og en række funktioner af stor national betydning. Bygninger og anlæg er noget alle kender og kan identificere sig med.

Bærende bevaringsværdier

- Den klare afgrænsning af kanalerne med broer
- De markante bygninger som Christiansborg med slotsplads, ridebane og De Kongelige stalde, Christiansborg Slotskirke, ministerier, Højesteret, Tøjhusmuseet Proviantgården, Chr. IV's Bryghus, Holmens Kirke, Nationalmuseet, Det Kongelige Bibliotek, Thorvaldsens Museum og Børsen
- Det kgl. Biblioteks Have (tidligere krigshavn)
- Strukturen udgør et sammenhængende forløb af gader, pladser og torve, herunder de grønne rum/haver og de fredelige kanalgader

Sårbarhed

Hovedparten af områdets bygninger og anlæg er bygningsfredede, og er som sådan beskyttet mod ændringer, men omgivelser og sammenhænge er i den forbindelse væsentligt at forholde sig til. Så længe som miljøets bygninger og anlæg bevarer deres funktioner eller får nye funktioner, der kan indpasses, vil kulturmiljøets træk kunne opretholdes.

Den markante afgrænsning og de ligeså markante tårne og spir, der hæver sig som et pejlemærke i byen, må ikke sløres.

Udviklingsmuligheder

Funktionen som regeringsø kan styrkes ved begrønning, trafikfredeliggørelse, fjernelse af asfaltbelægnings og etablering af fredelige promenader langs vandet mod nord og øst.

Området skal udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier.

Nuværende sikring

Skansen under en del af Chr. IV's Bryghus er tillige fredet som fortidsminde. Området ved Christians brygge er omfattet af lokalplan med bevaringsbestemmelser. Kanalerne omkring Slotsholmen er sammen med tilhørende bolværker naturfredet.

Lignende eksempler

1.2 Københavns Middelalderby

Stedet

Kulturmiljøet omfatter omtrent det område, der i sin tid var omkranset af middelaldervolden. Det afgrænses af Rådhuspladsen, Kongens Nytorv, Nørre Voldgade, Gothersgade og Slotsholmen.

Begrundelse

Middelalderbyens snoede gader, de mange pladser og torve, de sammenhængende husrækker og markante enkeltbygninger udgør tilsammen et kulturmiljø, der fortæller historien om det ældste København, som er med til at give byen dens egenart og identitet. En række bebyggelser, enkeltbygninger, pladser og torve mv. har i sig selv stor bevaringsværdi, og selv om middelalderbyen er i stadig forandring, er dens struktur holdbar. Der er sket omfattende byfornyelse, men fornemmelsen af den historiske forankring er stadig intens, og Københavns middelalderstruktur udgør i dag et væsentligt karaktertræk, som rummer store kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, der er vigtige for hovedstaden at bevare, bygge videre på og formidle om til de kommende generationer.

Bærende bevaringsværdier

De markante og karakteristiske rumdannende struktur, der er bestemt af det sammenhængende tætte labyrintiske gadenet med torve, pladser, kirker og kirkegårde samt bebyggelsen langs disse.

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for alle indgreb bl.a. nybyggerier, som i omfang og skala ikke harmonerer med eller som slører de historiske bygninger, torve mv.

Udviklingsmuligheder

Hvor Middelalderbyen i perioden omkring og lige efter 2. Verdenskrig var at betragte som et utidssvarende og forslummet bykvarter, der burde saneres væk, så betragtes Middelalderbyen i dag som en åben historiebog og som en værdifuld og fashionabel kulturressource. Som sådan forventes området at kunne udvikles med stadig større hensyntagen og raffinement i forhold til de historiske værdier i både struktur og bebyggelse.

Nuværende sikring

Flere bygninger og anlæg er fredede og store dele af området er omfattet af lokalplaner og byplanvedtægter.

Lignende eksempler

-

1.3 Fæstningsringen

Stedet

Kulturmiljøet omfatter både bevarede spor som Kastellet, Østre Anlæg, Botanisk Have, Ørstedsparken samt Tivoli og voldgaderne der imellem og som sydlig afslutning ved havnen. På den anden side af havnen omfatter kulturmiljøet Christianshavns Vold. Det omfatter endvidere søforterne.

Begrundelse

Den samlede københavnske fæstningsring er et af landets bedst bevarede fæstningsværker fra perioden fra omkring 1600-tallet til 1852. Kulturmiljøet rummer fortællinger af national og international betydning og har stor symbolværdi. Anlægget har en markant, aflæselig struktur i byens landskab, som har haft betydning for udviklingen både inden for og uden for ringen, ligesom flere senere opførte/anlagte repræsentative funktioner er med til at give kulturmiljøet dets betydning. Kulturmiljøet rummer i dag en væsentlig kulturhistorisk, landskabelig, rekreativ og arkitektonisk værdi, som understreger København som hovedstad og storby.

Bærende bevaringsværdier

- Ringen af parker omkring Københavns middelalderby og Christianshavn dvs. Østre Anlæg, Botanisk Have, Ørstedsparken, Tivoli, Christianshavns Vold
- Kastellet, Holmen, Trekroner og Prøvestenen

- Fæstningsbyens tilvarende forterræn, Kløvermarken med demarkationsbegrænsninger og frit skydefelt, som foruden den kulturhistoriske værdi i dag også har en rekreativ og landskabelige værdi som store ubebygget landskabsflader

Sårbarhed

Både beskyttede og ubeskyttede bygninger og anlæg, deres omgivelser og indbyrdes sammenhæng er sårbare over for manglende hensyntagen til deres oprindelige funktion.

Den veltilgroede træ- og buskvækst på store dele af både de skrånende og plane flader på voldanlæggene er med til at sløre ringforløbet og dets meget væsentlige kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter, som tidligere militært anlæg rundt om København.

Udviklingsmuligheder

En samlet strategi for kulturmiljøet, som først og fremmest tager udgangspunkt i de historiske strukturer evt. med henblik på reetablering, men som også tilgodeser de nutidige kvaliteter som grønne, offentlige og rekreative områder. Strategien/planen bør bl.a. rumme en redegørelse for hvilke elementer og sammenhænge, der er bærende for kulturmiljøets karakter og oplevelsesværdier samt hvilke kulturhistoriske, arkitektoniske og landskabelige, herunder rumlige og visuelle kvaliteter, som bør fastholdes. Det vil sige en plejeplan for Fæstningsringen, som prioriterer de kulturhistoriske værdier i forhold til de rekreative, landskabelige og naturmæssige kvaliteter.

Nuværende sikring

Kastellet, Østre Anlæg Botanisk Have, Jarmers Tårn og Ørstedsparken, Tivolisøen og dens bredder, Christianshavns Vold og Lynetten er alle fredede som jordfaste fortidsminder. Kastellet og Christianshavns Vold er endvidere bygningsfredet. Vandarealer inden for Kastellet, Østre Anlæg Botanisk Have og Ørstedsparken samt Tivolisøen er beskyttet efter Naturbeskyttelsesloven. Kastellet (incl. lystbådehavnen), Østre Anlæg, Botanisk Have, Ørstedsparken og den sydligste del af Christianshavns Vold er naturfredede.

Lignende eksempler

Note : Kulturmiljøet skal ses i sammenhæng med de resterende dele af fællederne, Fælledparken, Kløvermarken og Amager Fælled. Kulturmiljøet skal også ses i sammenhæng med kulturmiljøerne Slotsholmen, Rosenborg Slot/Rosenborg Have, Indre By's universitetscampus, Orlogshavnen/Holmen og Københavns Middelalderby, som alle har rødder i hovedstaden som middelalder- og fæstningsby.

1.4 Københavns nyere befæstning

Stedet

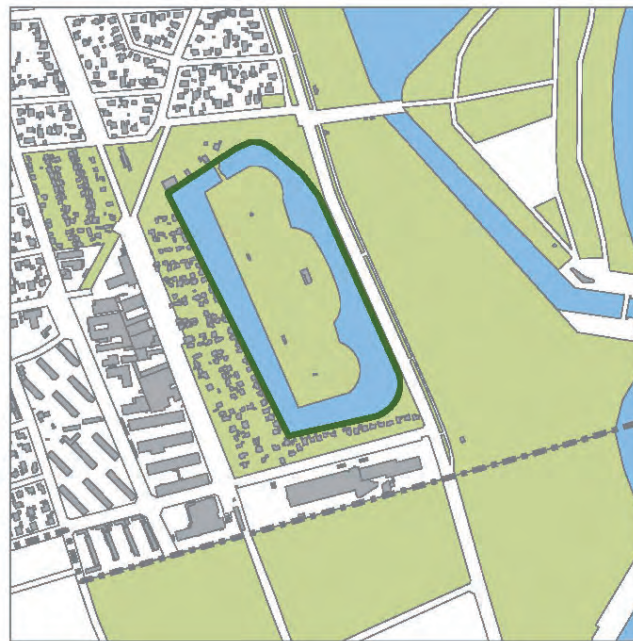
Kulturmiljøet omfatter ud over Vestvolden et større oversvømmelsesområde fra Utterslev Mose over Gentofte Sø og ud mod kysten, hvor der nord for området var placeret en række forter og batterier. Søbefæstningen strakte sig fra Hvidørbatteri i nord til Kastrup Fort i syd, og med Middelgrundsfortet liggende som en forpost i Øresund.

Begrundelse

Københavns nyere befæstning, inklusive Vestvolden, Kastrup Fort m.fl. er et enestående militært bygningsanlæg - også i en europæisk sammenhæng. Det er det største danske anlægsarbejde indtil Storebæltsbroen. Befæstningen er opført i perioden 1858-1868, 1886-1894 og 1910-1918 og bestod oprindeligt af Vestvolden samt 6 landforter, 9 landbatterier, 3 oversvømmelsesområder, 6 kystbatterier, 1 søbatteri, 4 kystforter og 6 søforter. Anlægget har en markant, aflæselig struktur i byens landskab, som har haft betydning for udviklingen både inden for og uden for befæstningen. Kulturmiljøet rummer i dag en væsentlig kulturhistorisk, landskabelig, rekreativ og arkitektonisk værdi, som understreger København som hovedstad og storby.

Bærende bevaringsværdier

- Det kunstige voldanlæg bestående af tracéet for den tidligere jernbane og vold-alléen som grøn korridor
- Hovedvolden (skanse, dobbeltkaponiere, batterier, artillerimagasin, batteritogsmagasin)
- Kaponierer samt tilhørende bygninger og anlæg
- Voldgraven og glaciset

- Oversvømmelsesanlæg
- Søforterne

Sårbarhed

Det samlede anlæg er yderst sårbart over for indgreb, der ødelægger udsigten og oplevelsen af dets historie og funktion. Manglende stillingtagen til samt prioritering og vedligeholdelse af bygningsværkerne og beplantningen kan hurtigt medføre forfald/ tilgroning og dermed forringelse af anlæggets arkitektoniske og landskabelige kvaliteter samt bevirke væsentlige negative ændringer i områdets plante- og dyreliv. Manglende vilje blandt de omfattede kommuner til at gennemføre fælles mål kan medføre, at det sammenhængende forløb sløres og brydes, så anlægget bliver mere fragmenteret.

Manglende tydeliggørelse af anlæggets kulturhistoriske elementer kan også medføre, at fokus forrykkes til den rent byparksmæssige funktion. Samtidig er der hele tiden pres på arealet, f.eks. i forbindelse med nybyggeri, hvor man ønsker at placere sig klods op ad eller ligefrem ønsker at disponere over småbidder af voldens areal. Endelig vil nye store brud som følge af f.eks. nye infrastrukturanlæg, være særdeles ødelæggende for oplevelsen af volden.

Bygningsanlæggene er derfor sårbare over for beplantning, byggeri og anlæg, der tilsidesætter disse arkitektoniske kvaliteter.

Udviklingsmuligheder

Der er et stort potentiale i udvikling af områdets kulturhistoriske fortællerværdi og rekreative muligheder, f.eks. ved etablering af den planlagte sammenhængende sti-forbindelse og etablering af støttepunkter i umiddelbar tilknytning til anlægget, samt evt. genbrug af eksisterende bygninger.

De kulturhistoriske interesser er primært rettet mod bevaringen af de gamle anlæg som historisk kildemateriale og sekundært mod at sikre og forbedre offentlighedens mulighed for at opleve det historiske monument. Landskabeligt set er det ønskeligt at fastholde samspillet mellem det kunstige åbne højdedrag og vold-alléens grønne korridor på den ene side og resterne af den flade, skovfattige Vestegn på den anden. Derudover er de landskabelige interesser primært knyttet til at fastholde og forbedre oplevelsen af volden som et strukturerende grønt, menneskeskabt landskabselement i storbyen.

Nuværende sikring

Vestvolden blev fredet i 1993, heraf 14 ha i Københavns Kommune, og den fremtræder i dag på en gang som kulturhistorisk minde og et stykke særpræget natur velbesøgt af gående, løbende og cyklende. Væsentligt er også, at der i et fælleskommunalt samarbejde med staten sker en prioritering af bevaring og udvikling af Vestvolden som værdifuldt kulturmiljø. Endvidere samarbejder et partnerskab mellem staten og Fonden Realdania om udvikling af lokale projekter inden for forskellige dele af fæstningen. Man kan følge vestvoldstien fra starten ved Gl. Køge Landevej langs Avedøresletten (som ellers tidligere har været lukket militært område), ad fortsættelsen over Holbækmotorvejen og videre ind i Brøndbyskoven og Brøndby kommune. Selve fredningen omfatter et 528 ha grønt område mellem Utterslev Mose og Avedøre Holme, heraf udgør Vestvolden godt en fjerdedel. Kastrup Fort, Flakfortet og Middelgrunde er ligeledes fredede.

Lignende eksempler

-

1.5 Holmen inklusive Orlogshavnen, Nyboder, Holmens Kirkegård og Søkvæsthuset

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Arsenaløen, Christiansholm, Frederiksholm, Holmen, Dokøen og Nyholm. Det afgrænses af Trangraven, Fregatløbet, Flådens Leje, Elefantløbet, Krudtløbet, Sømmegraven, Tømmergraven og Laboratoriegaven.

Begrundelse

Holmen er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som et af de 25 nationale industriområder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970.

I mere end 300 år havde Danmark en betydelig rolle som europæisk sømagt, bl.a. med udgangspunkt i Holmen, der var hovedbasen for den danske orlogsflåde. Kulturmiljøet viser historien om flådens København fra kong Christian IV's tid og udviklingen lag-på-lag frem til 1993. Funktionen er i det store og hele ophørt, men sammenhængen, herunder den meget væsentlige fortælling om København som kongelig residensby og dermed sæde for rigets flåde er bevaret.

Det bør erindres, at vand tidligere snarere bandt end skilte landområder - ikke mindst for søens folk. Derfor ligger kulturmiljøets delområder fysisk adskilt, med Holmen som kernen og Orlogshavnen, Nyboder, Søkvæsthuset og Holmens Kirke og Kirkegård som dets relationer.

Bærende bevaringsværdier

- Nyboder (der ligger inden for volden)
- Holmens Kirkegård (udenfor volden), Holmens Kirke

ved Holmens Kanal i Indre By og Søkvæsthuset på Christianshavn

- Holmen, dvs. Arsenaløen med Arsenalet, Christiansholm, Frederiksholm med Hovedmagasinet, Kedelsmedie, Takkelloft, Masteskure, Kanonbådsskurene og Torpedohallen, Dokøen og Nyholm Holmens Hovedvagt, Sixtus Batteri, kaserneerne, Christian IV's mastekran samt den senere tilkomne Margretheholm, herunder flådens leje og værft samt tilhørende industrielle værksteder, kaserneanlæg og administrationsbygninger samt omliggende, afgrænsende vandområder
- Øvrige bygninger, der er af betydning for den velbevarede struktur, der kan aflæses i området

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart i forhold til ændringer, der slører områdets lange historie, idet den ganske tydeligt lader sig afspejle i bybilledet i dag. F.eks. er bygningerne sårbare overfor manglende eller forkert vedligeholdelse eller over for til- og ombygninger, der i stil og materialevalg ikke harmonerer med den oprindelige udformning. Desuden over for ændringer i det stramme og klare bebyggelsesstruktur, nedrivning af bygninger, ændring af de kunstigt opførte holmes udformning mv. Og endelig over for byggeri og anlæg i selve havnen, f.eks. byudvikling, tårne og vindmøller, som kan påvirke udsigten og oplevelsen af kulturmiljøets historie og funktion.

Holmen er sårbar over for indgreb, der udvisker eller spoler grundstrukturen i både bygninger, pladser, vandflader samt ikke mindst de ubebyggede åbne grønne anlæg, som alle er med til at understrege barokstilen.

Udviklingsmuligheder

Ved ændring af mange af søværnets bygninger til anden anvendelse, f.eks. til boliger, statslige institutioner og kulturelle aktiviteter er det vigtigt at bevare bygningernes militære ydre fremtoning.

Der bør tænkes i formidling af de tidligere militære bygninger, idet de under temaet København som fæstningsby rummer en stor fortælle- og oplevelsesværdi for såvel lokale som besøgende.

Nuværende sikring

En række af Holmens bygninger er fredede og området er omfattet af en bevarende lokalplan.

Nyboders arkitektoniske kvaliteter er sikret ved fredning .

Holmens Kirke og Holmens Kirkegård er beskyttet af lov om Folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der har til formål at sikre, at der ikke sker den forringelse af de kulturværdier, der er knyttet til kirkebygninger og kirkegårde.

Trekroner, Prøvestenen og Lynetten er omfattet af bygningsfrednings- og/eller museumsloven.

Lignende eksempler

-

Kulturmiljøet hænger sammen med:

- *Tøjhusmuseet, Proviangården og den tidligere Orlogshavn mellem disse to bygninger, som i dag rummer Det kgl. Biblioteks Have. Orlogshavnen var forgængeren til Holmen.*
- *Nyboder, som rummede (og anvendes i dag som tjenesteboliger for forsvarets personale) boliger mv. for flådens folk*
- *Holmens Kirke og Holmens Kirkegård var kirke og kirkegård for bl.a. flådens folk (og kirken er i dag både sognekirke og kirke og kirkegård anvendes fortsat af søværnets folk)*
- *Søkvæsthuset - en lazaret (hospital for flåden) for flådens folk*
- *Trekroner, Lynetten og Prøvestenen, som var søforter*

1.6 Rosenborg Slot/Kongens Have

Sårbarhed

Anlægget er fredet.

Udviklingsmuligheder

Området skal bevares som det er.

Nuværende sikring

Rosenborg Slot er bygningsfredet, dets nærmeste omgivelser er fredet som fortidsminde og er sammen med Kongens Have naturfredet.

Lignende eksempler

Andre eksempler på kongens/magtens boliger er resterne af det middelalderlige Københavns Slot, som findes under Christiansborg Slot, Charlottenborg og Amalienborg.

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Kongens Have og Rosenborg Slot. Det afgrænses af Gothersgade, Kronprinsessegade, Sølvgade og Øster Voldgade.

Begrundelse

Det samlede anlæg fortæller en væsentlig historie om kongens rolle i 1600-tallet og om København som hovedstad i en opgangsperiode, hvis bygninger og anlæg fortsat præger bybilledet og ikke mindst byen profil. Rosenborg Slot blev opført i perioden 1605-1633, og fremstår som en helstøbt repræsentant for Chr. IV's mange bygværker trods ændringer under vejs. Stilen er tidstypisk, nemlig en særlig nederlandsk renæssancestil. Slottet fungerede som kongens bolig frem til ca. 1710. Siden har slottet rummet de kongelige samlinger.

Kongens Have blev anlagt i 1613 som lyst- og nyttehaver til Rosenborg Slot ligeledes af Chr. IV. Anlægget er blevet ændret efter skiftende tiders haveidealer, men til trods herfor det ældst bevarede haveanlæg i Indre By. Med sit aksefaste anlæg står det i stor kontrast til de øvrige parkanlæg.

Bærende bevaringsværdier

- Det aksefaste haveanlæg med de lange lige alléplantninger
- Anlæggets åbne karakter mod Sølvgade, Kronprinsessegade og Gothersgade.
- Voldgraven
- Slottet og dets nære omgivelser

1.7 Frederiksstaden

Stedet

Kulturmiljøet omfatter den planlagte bydel Frederiksstaden og Marmorkirken.

Begrundelse

Kulturmiljøet fortæller om den første udbygning af middelalderbyen, som blev anlagt efter tiden idealer uden forbindelse til den eksisterende by som et modsvar til dennes snoede, smalle gadeforløb. Frederiksstaden er et højdepunkt i europæisk barok byplanlægning og arkitektur, som kan måle sig med anlæg i andre europæiske byer. Bydelen blev planlagt og anlagt fra 1749 i anledning af 300 års jubilæet for det oldenborgske kongehus. Efter hoffets overtagelse af Amalienborg i 1794 blev det hoffets embedsmænd og adelen, der kom til at dominere bydelen.

Bærende bevaringsværdier

- Strukturen, byplanen med det enkle hovedgreb med det aksefaste anlæg med helheden af åbne og sluttede gaderum med udsyn imod det fri
- Tværaksen fra Marmorkirken over Frederiksgade og Amalienborg Plads til havnen
- De grønne gårdrum, særligt Kunstindustrimuseets have
- Amalienborg Slot med de 4 palæer
- De 2 tvillingepalæer på hjørnet af Frederiksgade og Bredgade, der danner en port mellem slotspladsen og kirken
- Odd Fellow palæet
- Kunstindustrimuseet/Det kongelige Frederiks Hospital

Sårbarhed

Områdets bygninger er sikrede, mens de grønne rum, belægnings mv. er sårbare overfor forandringer.

Udviklingsmuligheder

Der bør gøres en aktiv indsats for at bibeholde de grønne haver og eventuelt gøre dem tilgængelige og mere synlige for offentligheden.

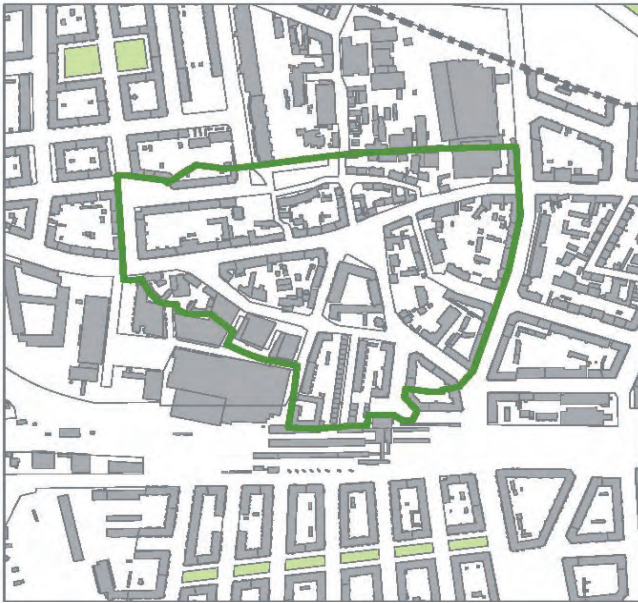
Nuværende sikring

Mange bygninger og anlæg er fredede og del af området er omfattet af en bevarende lokalplan.

Lignende eksempler

-

1.8 Valby landsby

Stedet

Kulturmiljøet omfatter resterne af den gamle landsby Valby omkring Valby Langgade. Det afgrænses af Valby Station, Toftegårds Allé, Nordisk Film, Sylviavej og Annexstræde.

Begrundelse

Valby var en del af kongens rytterdistrikt, hvilket betød at byen skulle stille ryttere til hæren, og havde således en vigtig funktion for København som "stat/hovedstad". Herudover producerede Valbys bønder også landbrugsvarer til salg på Københavns torve. Selv om landsbyen Valby i dag er integreret i storbyen, så findes der stadig bevarede bygninger og strukturer, som tilsammen udgør et værdifuldt kulturmiljø. Det, der gør byen interessant er, at byens historie og forskellige faser er aflæselige. Til trods for de sparsomme oplysninger omkring bygningernes kulturhistorie, så repræsenterer flere af de ældre lave bebyggelser den gamle landsbybebyggelse og Valbys historie inden det blev opkøbt og blev en del af Københavns Kommune.

Bærende bevaringsværdier

- Den bevarede vejstruktur fra landsbyperioden
- Rytterskolen
- Rækken af småhuse på Valby Langgade
- Karakteren af landsby med mange grønne områder, pladser og haver samt store træer

Sårbarhed

De nuværende veje med deres slyngede forløb og enkle form bør fastholdes.

Bymiljøet er sårbart over for ombygninger af de resterende ældste bygninger uden hensyn til bygningernes arkitektur eller kulturhistorie, eller for nedrivninger af de ældste bygninger og efterfølgende opførelse af arkitektonisk "fremmede" hustyper. De ældre bygninger er sårbare overfor forandringer af de karaktergivende bygningsdele, f.eks. fra de fint forarbejdede og velproportionerede vinduer og døre, der knytter sig til den oprindelige byggeskik.

Valbys grønne områder, pladser og haver o.s.v. som binder bydelens bygninger sammen til en værdifuld helhed, er sårbare overfor rydning og erstatning med belægnings samt overfor nyplantninger, der ikke harmonerer med de lokale traditioner og kulturhistorie.

Udviklingsmuligheder

Storbypræget bør nedtones inden for kulturmiljøafgrænsningen ved bl.a. at genskabe åbne pladser med træer, græs eller grus og lav bebyggelser for at understrege bydelens landsbykarakter fra udskiftningstiden.

Rytterskolen og den resterende del af det ældste Valby bør sikres, så kulturmiljøets helhed og landsbystruktur bevares, ligesom nye huse bør indpasses i den traditionelle arkitektur. Der bør ikke foretages yderligere udstyknings, der påvirker de resterende strukturer fra 1800-tallet.

De tilbageværende rester af gårde og huse bør sikres.

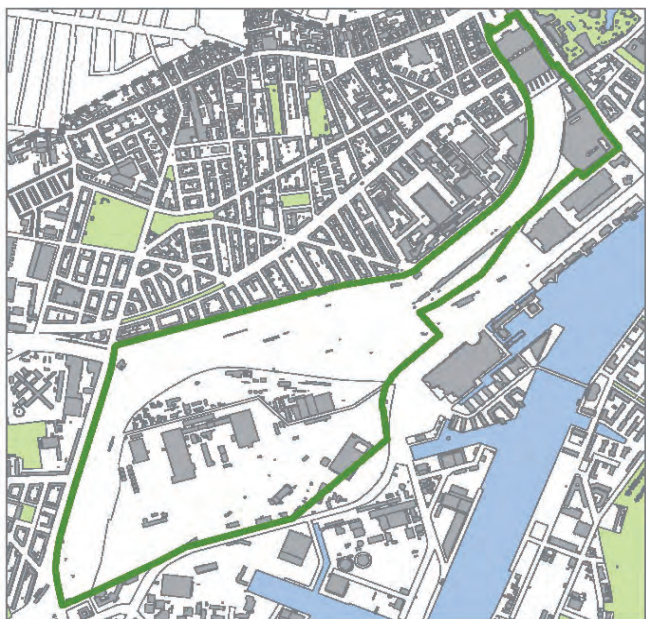
Nuværende sikring

Hovedparten af Valby landsby er omfattet af lokalplaner med forskellige grader af bevaringsbestemmelser.

Lignende eksempler

Rester af landsbyerne Husum, Brønshøj, Vanløse, Sundby og Sundbyøster.

1.9 Hovedbanegården og jernbanestrækningen til Valby

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Hovedbanegården og banestrækningen til Valby med bygninger og anlæg. Det umiddelbare område afgrænses af Banegårdspladsen, Bernstorffsgade, Godsbanegården, Vasbygade, Enghavevej, Ingerslevsgade og Reventlowsgade.

Begrundelse

Kulturmiljøet udgør en del af hele jernbanestrækningen mellem København og Korsør, som i 2007 er af Kulturarvsstyrelsen udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970.

Kulturmiljøet fortæller historien om perioden, hvor staten påtager sig ansvaret for infrastrukturen m.m. Med den nye transportform, jernbanen, kunne København i 1840'erne tage kampen op som vigtigt handelscentrum. Centralværkstedet udgør desuden sammen med Hovedbanegården, skinnenettet mv., den fysiske ramme for fortællingen om en tid, hvor industrialisering var i høj-sæde, og hvor velfærdssamfundet blev grundlagt.

Note: Kulturarvsstyrelsen har udpeget jernbanestrækningen mellem København og Korsør, som ét af de 25 nationale industriminder, og det er ikke kun banen, der er udpeget, men også bygningerne langs banen. Centralværkstederne med de tilhørende funktionærboliger er således en del af et nationalt industriminde.

Bærende bevaringsværdier

- Hovedbanegården med banarealer
- Centralpostbygningen
- Området ved Otto Bussesvej med Centralværkstedet, boliger m.m., som i sig selv udgør et samlet kulturmiljø
- Centralværkstedet, der med sin størrelse og funktionalitet er et af de første bud på en moderne statsligt industriområde
- Bygningerne rummer en autenticitet, hvori man kan aflæse et samfundsbillede, idet de er et vidnesbyrd om datidens materialer og teknologi og giver dermed et enestående tidsbillede

Sårbarhed

Del af området er omfattet af en bevarende lokalplan, der sikrer de bærende bevaringsværdier.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet udgør del af et større nationalt industriminde med både bebyggede og ubebyggede områder og bør forvaltes i denne sammenhæng. Jernbanemiljøet er stort, homogent og repræsentativt, og det giver spændende muligheder for at bevare, genanvende og udvikle et unikt miljø, der viser en spændende samtid, og dermed værne om en meget væsentlig kulturarv for hovedstaden.

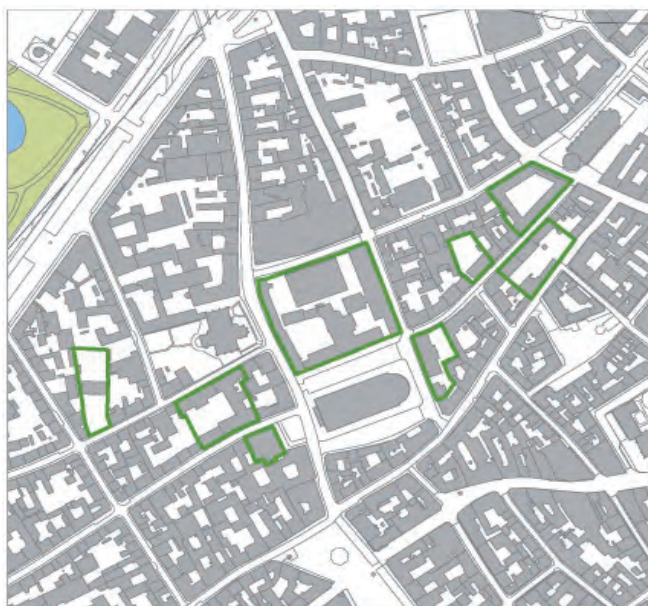
Nuværende sikring

Enkelte bygninger er fredede, og området omkring Otto Busses Vej er omfattet af en bevarende lokalplan.

Lignende eksempler

-

1.10 Indre Bys universitetscampus

Stedet

Den oprindelige Universitetsfirkant mellem Frue Plads, Nørregade, Krystalgade og Fiolstræde samt adskilte enklaver i nærheden af denne ved Sct. Peders Stræde, Studiestræde, Bispetorvet, Fiolstræde og Store Kannikegade.

Begrundelse

Københavns Universitet er grundlagt 1479 men fik først til huse indenfor den karré mellem Frue Plads og Krystalgade, der i dag betegnes "den oprindelige universitetsfirkant", i 1539. Inden for denne firkant udviklede universitetet sig gennem de følgende århundreder. Kun én bygning fra universitetets første århundrede er bevaret: Konsistoriebygningen i universitetsfirkantens gård – og dette endda med et noget forandret ydre, bl.a. som følge af en restaurering i 1904. Resten er gået til ved bybranden i 1728, der ramte hele denne del af middelalderbyen, og under englændernes bombardement 1807, der ramte området omkring Frue Plads inklusive universitetsfirkanten. Universitetets hovedbygning ved Frue Plads er opført så sent som 1836 og biblioteksbygningen langs Fiolstræde i 1861. Til de oprindelige universitetsfunktioner føjedes professorgårde, først inden for universitetsfirkanten, senere bl.a. i Store Kanikkestræde. Boliger til studenterne kom til i form af kollegier: Valkendorfs (Nordens ældste fra 1588 – dog i dag i væsentligt nyere bygninger), Borchs og Elers' Kollegium samt Regensen.

Note: Kulturmiljøet er del af kulturmiljøet 1.2 Københavns Middelalderby, som beskrives ovenfor.

Om Københavns Universitets planer for udvikling af sine fire campusområder i perioden 2010 til 2016 kan læses på Københavns Universitets hjemmeside.

Til bygningerne i universitetsfirkanten er i tidens løb blevet føjet en række annekser. I umiddelbar nærhed af Frue Plads kan nævnes Studiegården (Studiestræde 6), Bispetorvsannekset (ud for hovedindgangen til Vor Frue Kirke) og den tidligere Metropolitanskole, Fiolstræde 4-6. Indre Bys universitetscampus udgør en interessant del af middelalderbyen med markante/værdifulde enkeltbygninger, harmoniske husrækker og fine gade- og pladsforløb. Det, der imidlertid i flere hundrede år har givet området dets helt særlige atmosfære, er det liv, der knyttede sig til universitetets tilstedeværelse: Studenterliv, professorgårde/lærerboliger og kollegierne. Endvidere har en række boghandlere og antikvariater i tidens løb søgt til kvarteret.

I løbet af de seneste ca. 50 år er det gået tilbage med mangfoldigheden af aktiviteter knyttet til universitetet. Fra år 2015 flyttede de sidste tilbageværende fakulteter til universitetets "Søndre Campus" (Amager) således, at kun rektorat, fællesadministration og udadvendte funktioner for studerende og ansatte bliver tilbage i Indre Bys universitetscampus. Til trods for et stærkt reduceret udvalg af universitetsrelaterede aktiviteter i området, bærer dette dog stadig mindelser om det tidligere liv omkring universitetet og er derfor et bevaringsværdigt kulturmiljø.

Bærende bevaringsværdier

Disse knytter sig til den blanding og variation af universitetsfunktioner, som hidtil har givet området en særlig identitet.

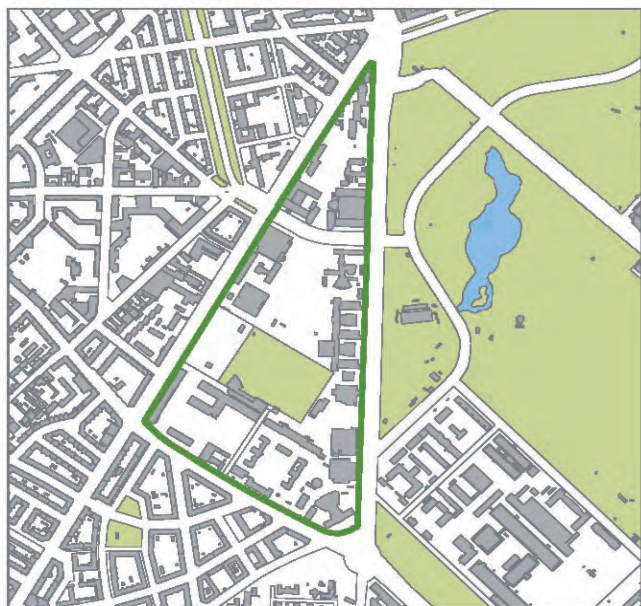
Udviklingsmuligheder

Bygninger og andre fysiske spor bør bevares og ved udflytning af de nuværende funktioner bør der indpasses blandede byfunktioner, der sikrer det liv, der er karakteristisk for campusområdet.

Nuværende sikring

Kun den fysiske bevaring af bebyggelsen hørende til denne universitetscampus er sikret i form af bygningsfredning og bevarende lokalplaner. Variationen af forskellige funktioner, som hidtil har præget området, er derimod ikke sikret. Dog er kollegiernes opretholdelse sikret i de tilhørende fundatser.

1.11 Nørre Campus/Universitetsparken

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Universitetsparken, som er del af Københavns Universitets Nørre Campus med bl.a. en række bygninger til naturvidenskabelige institutter opført i perioden 1938-67, samt nyere funktioner opført inden for de seneste år. Området afgrænses af stærkt de trafikerede veje Tagensvej, Jagtvej og Nørre Allé.

Begrundelse

I forlængelse af det oprindelige campusmiljø i middelalderbyen fortæller kulturmiljøet Universitetsparken om udviklingen af et nyere campusområde, hvis planlægning og arkitektur er inspireret af den funktionalistiske tradition. Området udgør en helhed med egen identitet, som selvom bebyggelsen både er høj og kompakt alligevel har en grøn og parkagtigt karakter. Området rummer en række repræsentative, tidstypiske, bevaringsværdige bygninger.

Bærende bevaringsværdier

- Områdets struktur, der bindes sammen af universitetsparken med dens park- og haverum, som både i de store træk og i detaljerne er gennemtænkte
- De markante bygninger er Den tidligere Tandlægehøjskolen, Farmaceutisk Højskole, Anatomisk Institut, Egmont H Petersens Kollegium, Zoologisk Centralinstitut, Universitetsbiblioteket, H. C. Ørsted Instituttet
- Universitetsparkens grønne karakter danner sammen med allétræerne mod Nørre Allé et fint samspil med Fælledparken.

Sårbarhed

For massiv fortætning af området kan ødelægge områdets grønnes struktur og de grønne forløb og kig ned gennem området. Områdets karakter med de fritliggende store bygningsvolumener kan blive sløret af uheldige om- og tilbygninger.

Udviklingsmuligheder

Der har netop været afholdt en idekonkurrence om udvikling og modernisering af området. Området har et stort udviklingspotentiale i retning af et mere nutidigt studie- og arbejdsmiljø. Nye bygninger, der føjer sig ind i perlerækken af bygninger fra forskellige tidsperioder. Bevarelse af de grønne træk men med "offentlige" stier gennem området, sportsfaciliteter mv. kan, hvis det udføres med respekt for det oprindelige anlæg, medvirke til udvikle Universitetsparken/Nørre Campus til et moderne campusområde, som samtidig fortæller om rødder og traditioner.

Der planlægges endvidere for opførelse af nyt laboratorier og undervisningsbyggeri "Niels Bohrs Science Park". Byggeriet opføres på begge sider af Jagtvej.

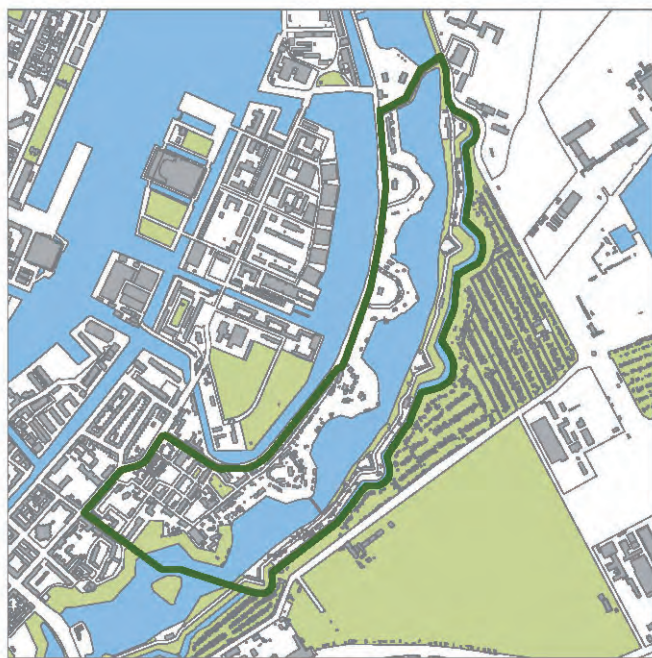
Nuværende sikring

Området er omfattet af lokalplaner med bevaringsbestemmelser både med hensyn til enkeltbygninger og bebyggelsesstruktur.

Lignende eksempler

Københavns Universitet Amager.

1.12 Christiania

Stedet

Kulturmiljøet omfatter "Fristaden Christiania" dvs. dele af den gamle Bådsmadsstrædes Kaserne og del af det tidligere voldterræn* med bastioner langs Stadsgraven. Det afgrænses af Stadsgraven, Erdkehlgraven, Laboriegraven, Refshalevej, Prinsessegade, og Bådsmadsstræde.

Begrundelse

Christiania er et eksempel på hovedstadens mangfoldighed - et socialt og kulturelt eksperiment - med plads til at leve på en anden måde i den af staten nedlagte Bådsmadsstrædes Kaserne. "Fristaden Christiania" blev dannet i 1970'erne, og der er opstået et integreret minisamfund, som i dag udgør et unikt kulturmiljø for København som hovedstad.

Christiania udgør samtidig en sammenhængende og velbevaret del af det fæstningsanlæg, der indtil for omkring 160 år siden omkransede den indre by og rummer dermed også stor fortælleverdi om København som fæstningsby. Omgivelserne har dog langt fra bevaret det udtryk, som de havde som militært anlæg, hvor arealet mellem bygningerne var mere eller mindre åbne og ubebyggede.

Bærende bevaringsværdier

- De tidligere militære bygninger og voldanlæg, som udgør det fysiske udgangspunktet for Fristadens eksistens

- De mere kreative og eksperimenterende bebyggelser, der efterfølgende har udviklet sig, eksempelvis de tre selvbyggerhuse med frodige omgivelser, der ligger på Refshalevej ud mod Stadsgraven mellem Frederiks Bastion og Carls Bastion
- De oprindelige bygninger med senere kreative tilføjelser, som ligger på Stadsgravens østside mellem 1. og 2. Redan på Enverloppen.
- Den tidligere Bådsmadsstrædes Kaserne
- Det tidligere Ammunitionsareal på Ulriks Bastion, Sofie Hedvigs Bastion, Vilhelms Bastion, Carls Bastion, Frederik Bastion med tilhørende bygninger samt voldanlæg og voldgrave

Sårbarhed

Det er vigtigt at se hele områdets bygninger i sammenhæng med omgivelserne, idet de indgår i en sammenhængende fortælling om København som hovedstad. I dag rummer området ud over den militære historie også andre kulturhistoriske værdier. Det er væsentligt, at begge fortællinger rummes inden for området.

Kulturmiljøet er på den ene side sårbart overfor fjernelse af fristadens frodige og karaktergivende beplantning, men på den anden side er Bådsmadsstrædes Kaserne samtidig også sårbar over for beplantning og tilgroning, der slører udsigten over og oplevelsen af voldanlægget.

Udviklingsmuligheder

Fremover er det væsentligt at bevare den ydre fremtoning af Bådsmadsstræde Kasernes militære anlæg med bygninger og omgivelser i samspil med - og med plads til - den selvgroede, selvbyggede og sociale fristad. Da dette tilsammen karakteriserer Christiania.

Nuværende sikring

Miljøministeriet har i 1991 udsendt en lokalplan for Christiania. Bestemmelserne heri sigter på, at den nuværende anvendelse af området til blandet bolig- og værkstedsformål opretholdes, samt at de væsentligste arkitektoniske og kulturhistoriske værdier bevares for fremtiden.

Kulturarvsstyrelsen har i 2007 fredet 11 huse på Christiania: Krudthusene, Redanernes, krudtmagasiner, Mælkebøtten, Den Grå Hal, Den Grønne Hal og Kommandørhuset.

Note: *Bastioner og det tidligere voldterræn indgår også som del af kulturmiljøet Fæstningsringen.

1. KØBENHAVN SOM HAVNEBY

Indledning

Uden mulighederne for besejling, også med nutidens skibe, ville København ikke have udviklet sig til hovedstad og storby. Havnen med produktion, handel, transport, fiskeri, rekreation er en grundlæggende fortælling om Københavns udvikling og identitet.

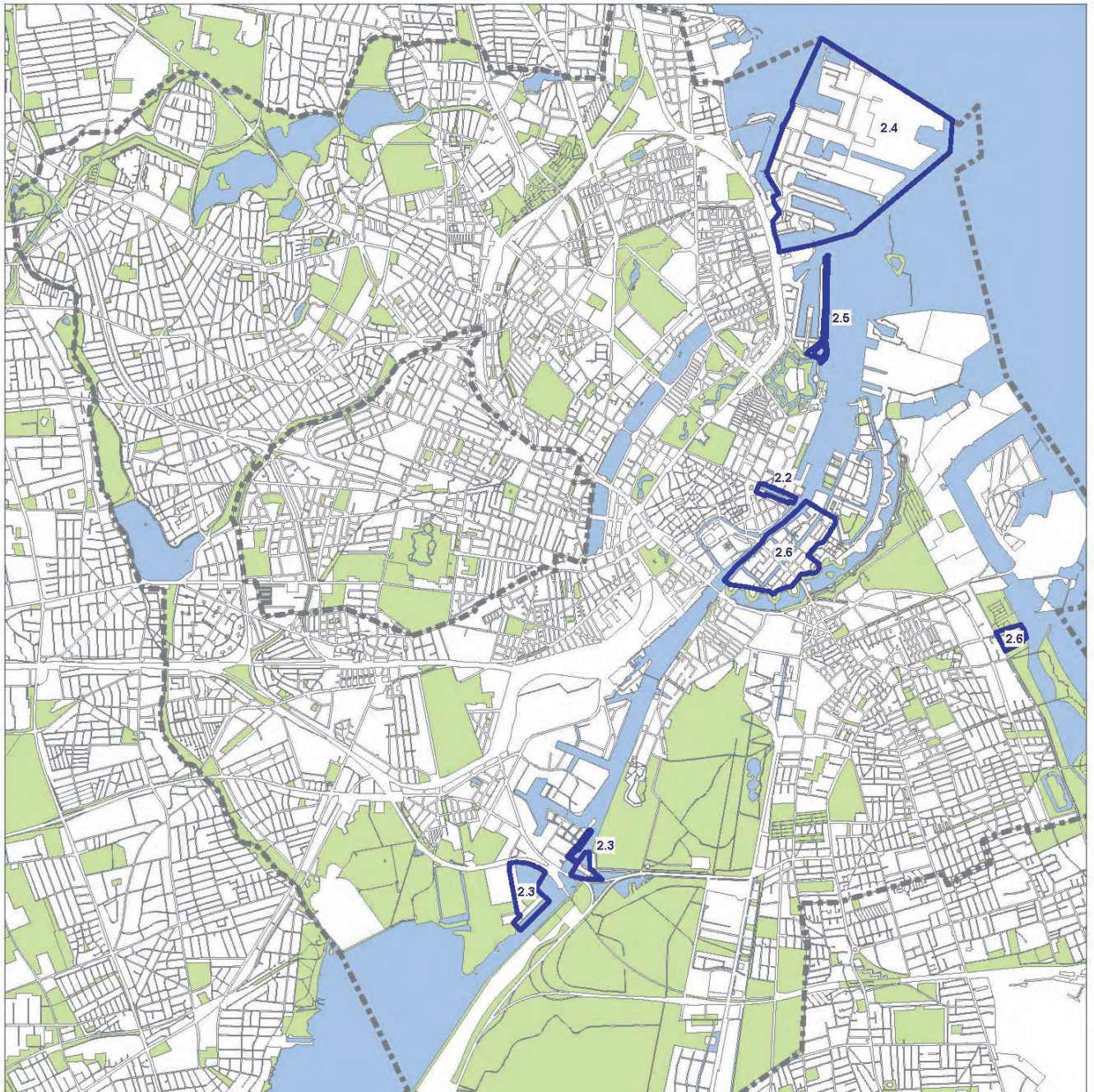
Københavns samspil med vandet har præget hele byens historie.

Havnen var den vigtigste forudsætning for byen Københavns opståen og byens udvikling har indtil nyere tid været betinget af byen som havneby.

Byen opstod antagelig allerede i 800-tallet ved en naturlig havn, og byen Havn nævnes første gang i 1026, da Olav den Hellige besøgte tingstedet. Samtidig med kongens besøg ventede man den årlige flåde af købmandsskibe, som hvert år stævnede ind med salt til konservering af sild og for at slå en handel af med de indfødte. Da Biskop Absalon i 1167 opførte en borg på en af holmene, og der siden blev opført forsvarsanlæg på land, var grundlaget skabt for udvikling af en driftig havneby, som blev et knudepunkt for handel og transport, som i løbet af det 15. århundrede også blev hjemsted for flåden med orlogshavn og -værft.

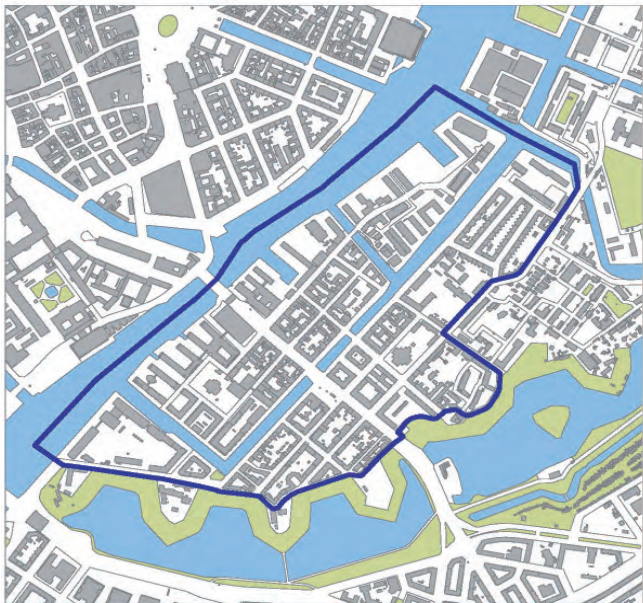
Havnen er i tidens løb blevet gravet ud med nye kanaler, hvoraf nogle igen er fyldt op, men hvor stednavnene fortsat vidner om, at her tidligere lå f.eks. handelsskibe. Kystlinjen er rykket mod øst og store arealer er fyldt op til nye havne og nye bydele efterhånden som skibene, handelen, verden og befolkningen voksede. Funktioner er ophørt eller flyttet og nye er kommet til, eller eksisterende bygninger har fået nye anvendelser, men mange steder er fortællingen fortsat aflæselig og dermed væsentlig for forståelsen af byen.

Gammel Strand udgør resterne af den oprindelige havn og kystlinje, mens Nordhavn de seneste 5 - 6 årtiers opfyldning til fremtidige havneudvidelser. Der bliver imidlertid kun brug for en meget lille del af Nordhavnen enorme landområde og lange kystlinje til egentlige havneformål. Derfor repræsenterer dette havneafsnit i dag både den nyeste havn i form af container- og krydstogtterminal og byens nye store udviklingsområde til blandede bolig-, erhvervs- og rekreatiomsformål.

- 2.1 Christianshavn
- 2.2 Nyhavn
- 2.3 Slusen, Bådklubben Valby m.m
- 2.4 Nordhavn
- 2.5 Langelinie
- 2.6 Sundby Sejlklub

2.1 Christianshavn

Stedet

Kulturmiljøet omfatter en stor del af den planlagte bydel Christianshavn. Det afgrænses af Trangraven, Prinsessegade, Bådsmadsstræde, Christianshavns Voldgade, Langebrogade og Inderhavnen.

Begrundelse

Christianshavn har bevaret sit særpræg som planlagt kanalby, og bydelen rummer en række særlige fortællinger om datidens byplan- og bygningsidealer. Det oprindelige bymønster - med voldene, kanalerne, gaderne, bebyggelsesplanerne og bygningsformerne - er endnu aflæseligt. Bydelens særpræg adskiller den fra alle andre dele af København. Særpræget gør Christianshavn til en højst bevaringsværdig helhed.

Bærende bevaringsværdier

- Kanaler og bassiner og den rekreative anvendelse heraf
- De karakteristiske bebyggelsesstrukturer - langs havneløbet stokke vinkelret på løbet, i øvrigt overvejende karrébebyggelse
- Bevaringsværdige gadeforløb og bymiljøer (husrækker m.v.)
- Bebyggelsens tætte visuelle kontakt med volden

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for væsentlig ændret anvendelsessammensætning, som f.eks. giver øget slid på området eller reducerer de funktioner, der udgør den væsentlige del af miljøet i dag.

Udviklingsmuligheder

Området bør udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier.

Nuværende sikring

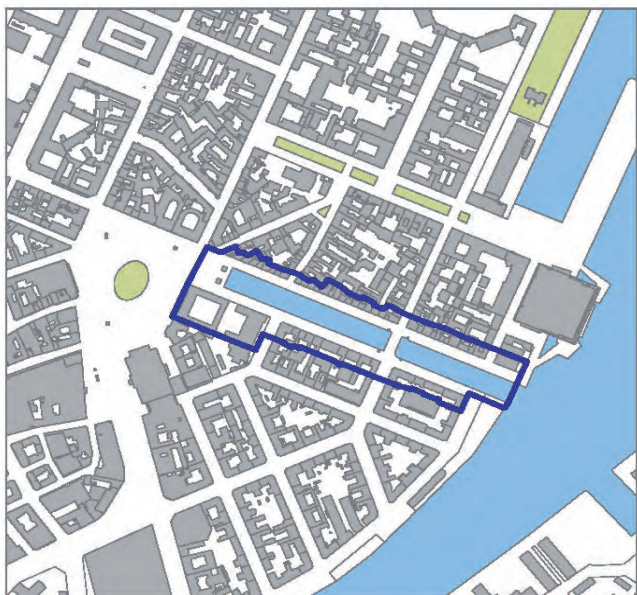
Enkeltbygningfredninger, bevarende byplaner og lokalplaner, naturfredning af kanalerne (inklusive bolværker og træer langs disse), vedtagelse om særlige krav til funderingsmetode ved nybyggeri/ombygning af hensyn til nabobebyggelse.

Det Særlige Bygningssyns sekretariat udsendte i 1961 "Bevaringsplan Christianshavn".

Lignende eksempler

Nyhavn.

2.2 Nyhavn

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Nyhavns nordlige og sydlige gader med kajkanten og bolværket samt belægningerne, husrækkerne på begge sider af Nyhavn og umiddelbart syd herfor. Det afgrænses af Middeltalderbyen, Gammelholm og den senere bydel 'Ny' København med Frederiksstaden.

Begrundelse

Nyhavn er et af Københavns ældste eksisterende havneafsnit, som fortsat danner rammen om et unikt havnemiljø, hvor den lange historie om København som havneby fortsat er aflæselig. Kong Christian V iværksatte i 1671 udgravningen af "Den Nye Havn", som skulle bringe verdenshandelen ind til kongens nye torv. Det var først da lastbilerne udkonkurrerede småskibsfarten efter anden verdenskrig, at Nyhavn mistede sin betydning som indenrigshavn. I 1976 blev Indre Nyhavns Kanal genindviet som museums- og veteranskibshavn. Kulturmiljøet rummer også en folkelig historie af national betydning.

Bærende bevaringsværdier

- Nyhavnskanalen, som bringer havnen ind i bykernen
- De to kajgader med kajkanter, bolværker, granitbelægninger mv.
- De sammenhængende husrækker, heraf på nordsiden nogle af havnens oprindelige huse, som er bevaret
- Den særlige detaljering på mange huse i form af bl.a. indskrifttavler, der adskilte ejendommen fra andre i kvarteret
- Nyhavnstrappen med de to bygninger
- Pladsen ved mindeankeret
- Sammenhængen med Kongens Nytorv

Sårbarhed

Nyhavn er først og fremmest sårbar overfor den massive turisme, den dagligt er vært for., idet der er risiko for at balancen mellem områdets mange brugere forrykkes.

Udviklingsmuligheder

Bevaringen af kulturmiljøets enkeltelementer, helheder og sammenhænge bør ske gennem en overordnet plan for forvaltning.

En kommende stibro over Inderhavnen og fjernelse af parkeringspladser på sydsiden af kanalen giver bedre mulighed for ophold og fodgængere langs kanalen.

Der er udarbejdet en byrumsstrategi for Nyhavnsområdet. Strategien udstikker visioner og mål for områdets byrum og byliv på land og vand.

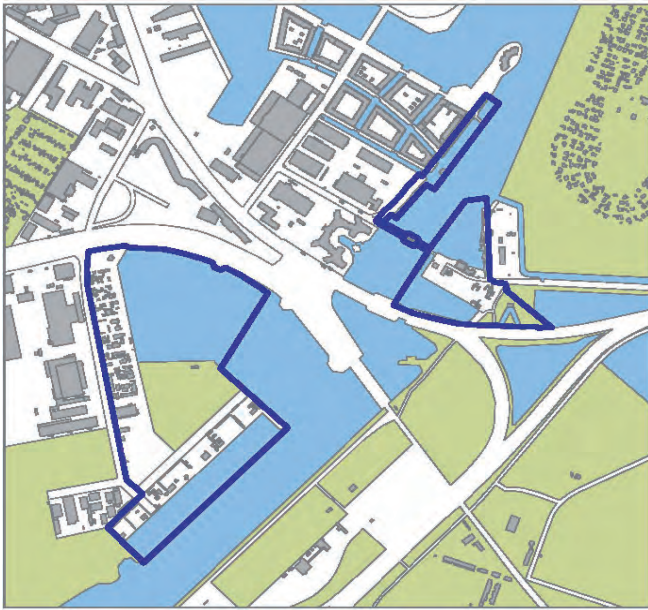
Nuværende sikring

Kanalen inklusive bolværker er fredet efter Naturbeskyttelsesloven.

Lignende eksempler

Dele af Christianshavns Kanal.

2.3 Slusen, Bådklubben Valby m.m.

Stedet

Kulturmiljøet er lokaliseret omkring Kalvebodløbet og omfatter Slusen ved Sjællandsbroen herunder Slusehavnen, dæmning og slusemesterbolig, båd klubberne ved Sluseholmen og Kalvebodløbet og Fiskerihavnen. Det afgrænses af Bådhavnsgade, jernbanedæmningen, Sjællandsbroen, Kl. Pumpestation og Kalvebodløbet.

Begrundelse

Sluseområdet er et fint eksempel på både et historisk og nutidigt anlæg, hvor Københavns Havns sluseanlæg er i centrum. Områdets skiftende anvendelser over tid omkring sluseanlæg, -havn og -løb kan fortsat aflæses, og der er opstået et helt særligt maritimt miljø, som ikke findes tilsvarende andre steder i havnen. I dag er det fortrinsvis rekreative anvendelser, der præger området, og det er en række frivillige til at passe sluseanlægget. Slusen (anlagt 1901-04) og dæmningsanlægget mellem Sjælland og Amager lukkede for den lejlighedsvis, kraftige strøm gennem havnen. Området er udgangspunkt for lystsejlere, erhvervsfiskere, husbåde, småerhverv samt havnefunktionærer, som bor i den gamle slusemesterbolig samt en række bådforeninger, der ses omkring Slusen og langs havnens øst- og vestsider længst mod syd.

Bærende bevaringsværdier

- Slusen med tilhørende bygninger og anlæg
- Spærredæmningen
- Slusehavnen
- Husbådkolonien København

- De blandede bebyggelser øst for Bådehavnsgade og Sejlklubvej i Fiskerihavnen
- Valby Bådklub ved Sluseholmen

Sårbarhed

De tilbageværende havne- og sluserelaterede funktioner, områder, bygninger og anlæg er sårbare over for den igangværende udvikling og fortætning af havneområderne.

Udviklingsmuligheder

Det er væsentligt at bevare det rekreative liv, der udspiller sig omkring Slusen og i de nærliggende bådforeninger. Hele kulturmiljøet bør ses som et samlet hele uanset, at havneløbet opdeler miljøet i to dele - vandet er og var tidligere hovednerven i hele området. Det bør overvejes, om der kan skabes fælles mål for en "kulturgenopretning" for det, der er tilbage af havnerelaterede bygninger og arealer. Kulturmiljøet med dets indhold af enkelt-elementer og helheder bør ses som en ressource, de nye byområder tilstræbes integreret med spor fra tidligere samfund, så nutidens funktioner indpasses, uden at historien og sammenhængen forsvinder.

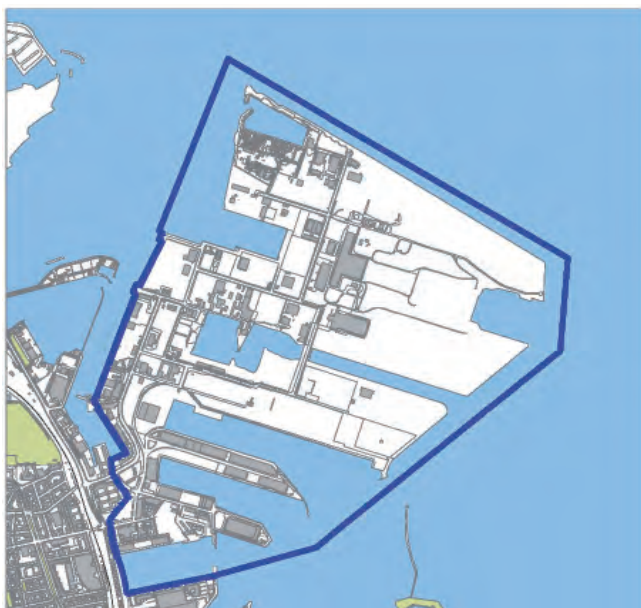
Nuværende sikring

Sjællandsbroens manøvrehus (brotårnet) er bygningsfredet. Arealer langs begge sider af Kalvebodløbet er naturfredede (strandbeskyttelseslinje).

Lignende eksempler

-

2.4 Nordhavn

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hovedparten af Nordhavnsområdet med østsiden af Kalkbrænderihavnen, Skudehavnen, Færgehavnen, Fiskerihavnen, de store kaj anlæg mod øst mv. Det afgrænses mod nord og øst af Øresund, mod vest af Århusgade, Sundkrogsgade og Sundkrogskaj.

Begrundelse

Nordhavns kulturhistorie fortæller om erhvervshavnens skiftende areal- og transportmæssige behov og byggeskik gennem det seneste århundrede.

Nordhavn bærer præg af at være et havneanlæg med dertil hørende havnemiljøer i både stor og mindre skala. Den etapevise tilblivelse og den forskellige udnyttelse af arealerne medfører forskellige karaktergivende træk. Bygningerne i Nordhavn er også af blandet karakter med både store fritliggende volumener som siloer, industri- og lagerhaller, lave bygninger og lagerskure og mindre tætpakkede enklaver ind imellem, foruden krananlæg, jernbanespor mv.

Bærende bevaringsværdier

- Fiskerihavnen med omliggende arealer - området byder på et stemningsfuldt miljø, der anvendes til erhvervsfiskere, sejlkubber og værft

- Århusgadeområdet - området er kendetegnet ved sin meget tætte bygningsstruktur med smalle gyder, små irregulære pladsdannelser og stor variation i arkitektur og skala. Selve bebyggelsesstrukturen har kulturhistorisk betydning og mange af bygningerne har høj bevaringsværdi
- Markante enkeltbygninger og elementer på Sandkaj, Sundmolen, Fortkaj, Stubkaj, Sundmolen og Sundkrogsgade
- Kranspor, jernbanespor, kajkanter, bolværker mv., der kan medvirke til at fortælle historien om havnens udvikling

Sårbarhed

Der blev i den afholdte konkurrence for området lagt vægt på at fastholde de overordnede strukturer og sammenhænge - bl.a. som grundlag for den etapevise lokalplanlægning.

Udviklingsmuligheder

Nordhavn er Københavns største potentielle byudviklingsområde. Grundlaget for udviklingen af Nordhavn er en international idékonkurrence. Centralt i planprocessen er at få skabt en robust planlægning, der kan rumme den overordnede infrastruktur og en bæredygtig udvikling, men også lægge linjerne for den første fase. Forud for konkurrencen blev der foretaget en grundig analyse af området herunder kulturhistoriske, arkitektoniske, landskabelige værdier med henblik på at sikre disse. Med bevaring af væsentlige kulturhistoriske elementer og miljøer samt bevaringsværdige bygninger kan den nye bydel få meget forærende med hensyn til historisk forankring og identitet.

Nuværende sikring

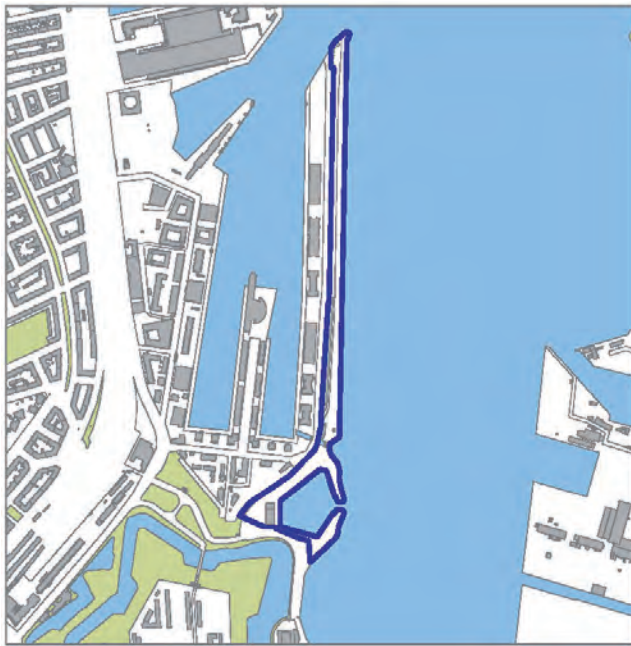
I den påbegyndte lokalplanlægning af områdets indre del (Århusgadekvarteret) er et af hovedtrækkene: "Bevaring af eksisterende bygninger og anlæg som identitetsskabende elementer".

Lignende eksempler

-

Note: De bærende bevaringsværdier er koncentreret i udvalgte områder. Når hele Nordhavn er udpeget som et kulturmiljø skyldes det, at områderne tilsammen rummer en overordnet fortælling

2.5 Langeliniepromenaden/Gammel Lystbådehavn

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Langeliniemolens østside (udenfor den tidligere frihavn) og lystbådehavnen. Det støder op til kulturmiljø Fæstningsringen.

Begrundelse

Langeliniepromenaden og lystbådehavnen er sammen med det tilstødende område mellem Kastellet's grav og havnen (kulturmiljø Fæstningsringen med Den lille Havfrue etc.) blandt de første og bedste eksempler på befolkningens rekreative anvendelse af havnen. Anlægget erstattede ved Frihavnens anlæggelse en tidligere mulighed for at færdes langs vandet, men blev med den hævede promenade og et bassin kun for fritidssejls specifik udformet med både passiv (udsigt mv.) og aktiv (lystsejls) brug af vandet for øje.

Bærende bevaringsværdier

- Det sammenhængende promenadeforløb fra det tilstødende kulturmiljø Fæstningsringen (med park, Langeliniepavillon, monumenter) til spidsen af Langeliniemolen inkl. den hævede promenade ovenpå det lange pakhuis (af J. C. Dahlerup), som i dag er tilført anvendelser, der underbygger rekreation (cafe, butik)
- Træbeplantning og hegn ved promenaden
- Ledefyret for enden af molen, der (uagtet at det blev flyttet i 2002) er et traditionelt mål for rekreativ færdsel
- Lystbådehavnen og den i terrænet indbyggede bygning med faciliteter for fritidssejls

- De opstillede monumenter (Søfartsmonumentet, Isbjørnen, mindestenen for Mylius Erichsen-ekspeditionen og Jutlandiastenen), der vidner om områdets popularitet og tilknytning til sejls

Sårbarhed

Kulturmiljøet er generelt ikke sårbart. Det anvendes i god overensstemmelse med de oprindelige funktioner og anvendelsen forventes at fortsætte. En planlagt udbygning af krydstogtkapaciteten i Nordhavn vil betyde en aflastning af Langeliniekaej, men brugen til skibsanløb for krydstogter, besøg af flådeskibe etc. forventes at fortsætte. Lystbådehavnen forventes ligeledes at fortsætte med sin nuværende anvendelse.

Udviklingsmuligheder

Områdets rekreative anvendelse skal understøttes.

Nuværende sikring

Langeliniepromenaden er bygningsfredet i sin helhed inklusive træer og hegn. Lystbådehavnen og dens omgivelser er fredet efter Naturbeskyttelsesloven som del af fredningen af Kastellet, samt for en dels vedkommende omfattet af fortidsmindebeskyttelseslinjen omkring Kastellet. Lokalplan nr. 197 Søndre Frihavn regulerer Langeliniemolen og fastlægger denne del af kulturmiljøet til en uændret anvendelse. Der gives alene mulighed for opførelse af små 1-etages bygninger. Dette understøtter en rekreativ anvendelse.

Lignende eksempler

Den tilstødende del af Langelinie-strækningen, der ligger i kulturmiljø Fæstningsringen.

2.6 Sundby Bådklub

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Sundby Havn med regnvandsudløb, havnebassin og landarealer brugt til fritidssejlad. Dertil kommer en enkelt bygning som vidnesbyrd om den tidligere militære anvendelse af området.

Begrundelse

Sundby Havn er et eksempel på den "selvgroede" rekreative brug af vandet. Lystbådehavnen er grundlagt i 1923 på militært areal ved udløbet af en regnvandskanal langs Lergravsvej, hvor man byggede moler til bådene. Siden er kysten fyldt op omkring et egentligt havnebassin (den tidligere kystlinje er i dag et matrikelskel igennem området). Det meget lave vand har gjort området uinteressant for egentlig havnedrift og givet borgerne mulighed for at tage kysten i brug til rekreative formål.

Bærende bevaringsværdier

- Den militære bygning som spor fra den tidligere anvendelse af kyststrækningen (del af en række mere eller mindre bevarede militærbygninger)
- Den oprindelige "kanalhavn" i regnvandsudløbet og selve havnebassinet formet ved opfyldning
- Flere generationer af klubhuse: oprindeligt en flyttet kioskbygning (1924), siden et større træhus (1933) og derefter det nuværende klubhus (1958 med senere ombygninger), samt som nutidigt element Det Maritime Ungdomshus (2004)
- Opbevaringsskure mv., dels opført efter en samlet plan (efter kommunale retningslinjer), dels mere spredt bygget
- En række små nyttehaver som spor af mangelsituationen under 2. verdenskrig

Sårbarhed

Kulturmiljøet er som helhed ikke sårbart. Arealet ejes af kommunen og er udlejet på en langsigtet kontrakt, som sikrer lystsejlerne gode betingelser. På grund af strandbeskyttelse af området er mulighederne for nyt byggeri begrænsede, men ældre bygninger kan blive udskiftet med nye.

Udviklingsmuligheder

Offentlighedens adgang til at opleve området begrænses af den manglende sammenhæng med de omgivende rekreative områder. Selv om området traditionelt har været lukket overfor de tilstødende arealer, vil det fremme oplevelsesværdien, hvis der gives bedre adgang. Dette indgår også i kommunens lejevilkår for arealet.

Kulturmiljøets historie er også en væsentlig del af lokalområdets historie og kan formidles identitetsskabende på stedet, hvis adgangen forbedres.

Nuværende sikring

Hele området er omfattet af strandbeskyttelse.

Lignende eksempler

Margretheholm havn er et nyere eksempel. Sejlklubben der er grundlagt af personer tilknyttet Sundby Sejlforening på grund af behov for mere kapacitet.

3. PRODUKTIONENS KØBENHAVN

Indledning

Handel og søfart har dannet grundlag for produktionens København. Udviklingen af virksomheder, hvis størrelse og betydning er vokset med den teknologiske udvikling, herunder de udvidede transportmuligheder, har betydet arbejdspladser til københavnernes og medvirket til at give byen identitet. Industrialismens udvikling har også sat sig sine spor i form af forskellige typer arbejderboliger, servicefunktioner og institutioner m.v.

Industrisamfundets historie er en væsentlig del af Københavns kulturarv og en vigtig strategisk ressource i byens fremtidige udvikling.

I perioden fra 1840 til 1970 blev en stadig større del af befolkningen beskæftiget indenfor industri og håndværk og industrien prægede udviklingen af København, såvel som det resterende samfund, afgørende.

Indtil anden verdenskrig arbejdede mere end halvdelen af landets industriarbejdere i små lokaler eller skure, de såkaldte baggårdsindustrier, men den teknologiske udvikling betød, at virksomhederne efterhånden voksede, så der visse steder opstod hele samfund omkring disse. Den teknologiske udvikling betød også, at manuelt arbejde efterhånden blev afløst af maskinkraft. Samtidig blev produktionen stadig mere organiseret, og jernbaner, telefoni og diverse standardiseringer opstod af og til industrisamfundet.

Fabrikkerne var industrisamfundets arbejdsplads. Fabrikken var en ny bygningstype, hvor formen fulgte funktionen. Det krævede, at der blev udviklet nye typer konstruktioner for at imødekomme bl.a. behovet for store åbne haller. Der opstod en særlig industriarkitektur, som også påvirkede arkitekturen i andre bygningstyper. Industrialiseringen forandrede det enkelte menneskes daglige vaner, familieliv og livsforløb. Kvinderne kom på arbejdsmarkedet, og de gamle familie- og kønsrollemønstre ændrede sig. Det store arbejdskraftoverskud på landet betød indvandring fra landet til byerne i håb om nye arbejdsmuligheder. Med industrisamfundets udvikling og den kraftige indvandring fulgte et omfattende spekulationsbyggeri med små udlejningsboliger til den hurtigt voksende arbejderklasse. Disse ejendomme blev opført med henblik på at placere flest mulige boliger på byggegrunden uden hensyn til de medfølgende ringe sociale forhold. I 1872 blev voldterrænet mellem den gamle by og søerne frigivet. Her blev udlagt en række parker og boligområder, der levede op til datidens krav om mere velfungerende boligkvarterer for at forbedre arbejderens vilkår.

Adgang til råstoffer og transport, det vil sige havn og jernbanespor, var meget vigtige som lokaliseringsfaktorer. I efterkrigsårene blev jernbanens betydning relativt aftagende på grund af infrastrukturens udbygning, lastbilernes tiltagende kapacitet og større smidighed som transportmiddel.

De nedenfor udpegede kulturmiljøer omfatter industrimiljøer fra hele perioden fra ca. 1840 - 1970, det vil sige fra de første baggårdsindustrier til moderne fabriksanlæg. Samtidig er industrialiseringens indvirkning på byens og samfundets udvikling i øvrigt undersøgt. Det vil sige udbygningen af København med nye boligområder og de institutioner, anlæg og servicefunktioner, der efterhånden blev anset for nødvendige for at dække befolkningens behov, den afledte handel, behovet for infrastruktur til transport af både varer og mennesker.

- 3.1 Rud. Rasmussen
- 3.2 Holger Petersens Tekstilfabrik
- 3.3 Den Brune og Hvide Købby
- 3.4 Carlsberg og Glyptoteket
- 3.5 H.C. Ørstedværket
- 3.6 Refshaleøen B & W
- 3.7 Håndværkerbyen i Valby
- 3.8 Filmbyen i Valby

3.1 Rud. Rasmussens Snedkerier

Stedet

Kulturmiljøet omfatter karreen afgrænset af Nørrebrogade, Slotsgade, Baggesensgade, og Stengade.

Begrundelse

Rud. Rasmussens Snedkerier er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970.

Bebyggelsen udgør med sin kombination af beboelse og erhverv et typisk anlæg fra den periode, hvor den massive bebyggelse af brokvartererne fandt sted, dvs. fra 1860'erne til begyndelsen af 1900-årene. Virksomheden, der stadig har til huse på ejendommen, er med sin historie desuden et eksempel på de små og mellemstore virksomheders rolle i den danske industrialiseringsproces.

Bærende bevaringsværdier

- Det samlede kompleks af bygninger med forskellige funktioner.

Sårbarhed

Bebyggelsen er fredet.

Udviklingsmuligheder

I forbindelse med nedenfor nævnte bygningsfredning af ejendommens bebyggelse har Kulturarvsstyrelsen peget på det ønskelige i retablering af facaderne og genskabelse af forhusets lejlighedsstruktur.

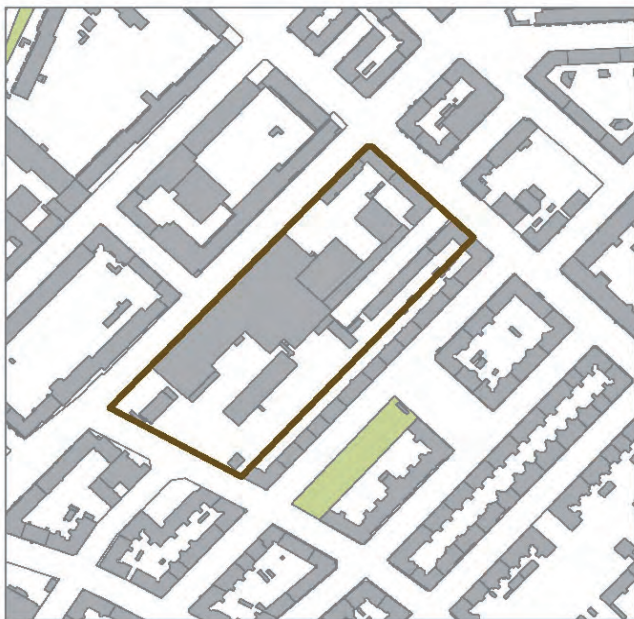
Nuværende sikring

Bebyggelsen er bygningsfredet fordi anlægget i sin struktur og anvendelse har stor kulturhistorisk fortælleleværdi.

Lignende eksempler

Holger Petersens Tekstilfabrik.

3.2 Holger Petersens Tekstilfabrik

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele fabriksanlægget med boliger mod Tagensvej. Det afgrænses af de store flade fabriksbygninger mod Hamletsgade, Tagensvej og Nannasgade samt af boligerne Tagensvej 83, der grænser op mod Baldersgades bagside.

Begrundelse

Holger Petersens Tekstilfabrik er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970.

Fabriksbyggeriet rummer en af de få bevarede store tekstilfabrikker, der blev opført i 1880'erne i Københavns yderkant. Formidlingspotentialer er højt i kraft af det intakte anlæg med alle dets tidstypiske om- og tilbygninger. Kontorbygningen, shedtagsbygningerne og arbejderboligerne er samlet på et lille geografisk område fortæller meget om produktionsformen og tankerne bag arbejdernes hverdag. Fabrikken opleves som en organisme, der er den faste ramme om fritidsliv, arbejdsliv og produktion. Det almindelige vejnet var den vigtigste infrastruktur. Den senere anlagte og nærliggende godsbane har muligvis senere spillet en vis rolle.

Bærende bevaringsværdier

- Hele konglomeratet af forskelligartede fabriks- beboelses- og administrationsbygninger, som tilsammen danner det lille fabrikssamfund - en Familistère efter engelsk forbillede (Robert Owen)
- Infrastrukturen som væsentligst var vejnettet med lastbiltransport af varer til lagre inde i København. Den nærliggende godsbane (nu park) har formentlig også været benyttet til transport af varer til andre dele af landet
- Nærliggende boligbebyggelser, skoler, erhverv

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Bygningerne kan finde anvendelse for en række erhverv, som det allerede i lang tid har været tilfældet. Anvendelser, der åbner anlægget mere for offentligheden kunne medvirke til, at kulturmiljøet får en mere tydelig placering i bydelen og en klar sammenhæng med det øvrige Ydre Nørrebro.

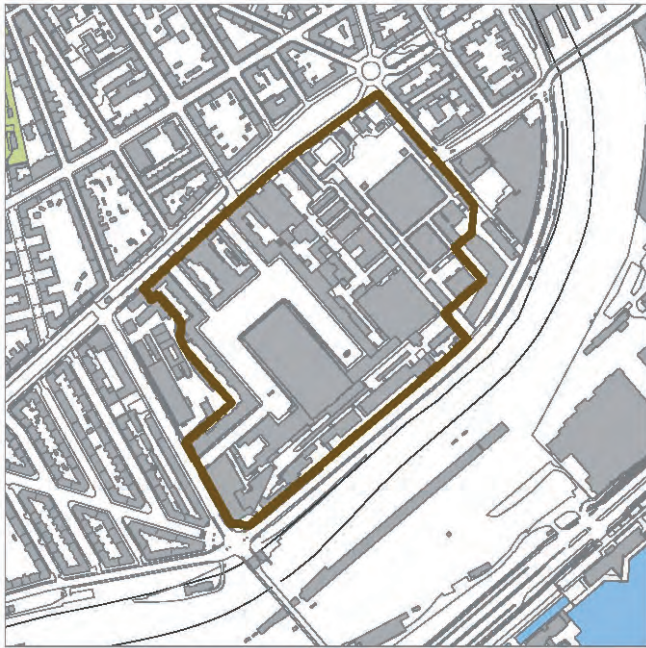
Nuværende sikring

En mindre del af bebyggelsen er fredet. Lokalplanmæssigt er en bygning i karréens indre udpeget som bevaringsværdig.

Lignende eksempler

Rud. Rasmussen.

3.3 Den Brune og Den Hvide Kødbý

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Den Brune Kødbý og Den Hvide Kødbý. Det afgrænses af Sønder Boulevard/Halmtorvet, Kvægtorvsgade, Ingerslevsgade, Skelbækgade og matrikelskel mod Sønder Boulevard 29.

Begrundelse

Kødbýerne er i 2007 af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970.

Både Den Brune og Den Hvide Kødbý, er et samlet kulturmiljø der fortæller om den animalske fødevareproduktion i København fra slutningen af 1800-tallet og frem til 1992. Anlægget fortæller om en gennemrationaliseret produktionsproces, hvor de levende kreaturer ender som forarbejdede kødprodukter. Adskillelsen mellem Den Brune og Den Hvide Kødbý fortæller om produktionsgangen. En særlig del af fortællingen er, at kødbýerne blev opført som kommunale anlæg, og at det var kommunen, der varetog flere forskellige funktioner i kødbýerne side om side med private slagtere og andre produktionsvirksomheder, der havde lejet sig ind i bygningerne.

Bærende bevaringsværdier

- Bygningerne og bebyggelsesplanen - både Den Brune og Den Hvide Kødbý hver for sig, men især som samlet anlæg
- Den klare adskillelse mellem de to kødbýer er vigtig i fortællingen om produktionsgangen
- Alle de elementer, der fortæller om områdets tidligere funktioner
- Kødbýernes placering i tilknytning til jernbane- og vejnettet
- De arkitektonisk bevaringsværdige bygninger

Sårbarhed

Hovedparten af bebyggelsen er fredet.

Udviklingsmuligheder

Renovering og genanvendelse af Den Brune Kødbý til kulturelle aktiviteter, som inddrager de besøgende, anbefales. Den Hvide Kødbý bør renoveres og fortsat anvendes som et levende handelsområde. Der skal værnes om de elementer, der fortæller historien om kødbýernes og kvægtorvets tidligere funktioner.

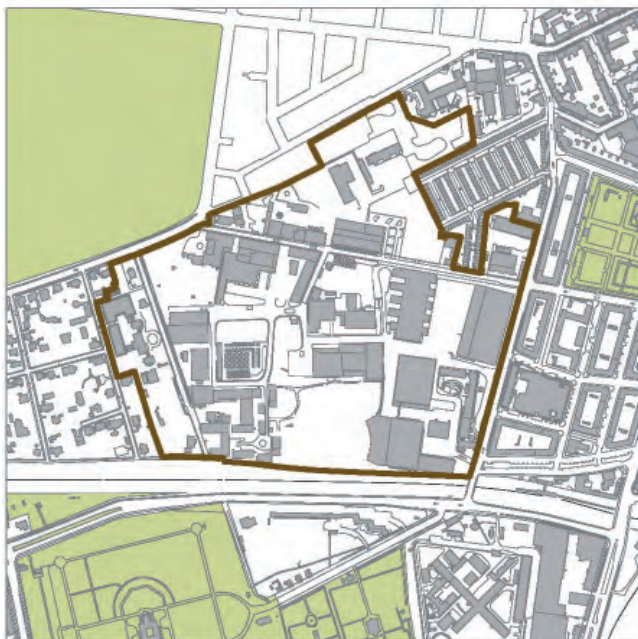
Nuværende sikring

Hovedparten af bebyggelsen i begge kødbýer er bygningsfredet.

Lignende eksempler

-

3.4 Carlsberg

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Glyptoteket samt alle Carlsbergs produktions-, lager- og administrationsbygninger mv. i Valby, herunder museum, æresbolig og forskningscenter. Det afgrænses af Bjerregårdsvej, Valby Langgade, Rahbeks Allé, matrikelskel mod virksomheder ved Vesterbrogade/Vesterfælledvej og byggeforeningshusene ved Carstensgade, Küchlersgade og Jerichausgade samt Vesterfælledvej og banen. Glyptoteket afgrænses af Ved Glyptoteket, Tietgensgade, H.C. Andersens Boulevard og Niels Brocks Gade.

Begrundelse

Kulturmiljøet er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970.

Hele Carlsbergområdet er et enestående kulturmiljø, der fortæller historien om industrialisering i København fra starten i 1847, hvor I.C. Jacobsen flyttede sin ølproduktion til Valby og frem til i dag, hvor produktionen er udviklet. Carlsberg er desuden udtryk for en sjælden dansk industriarkitektur, hvor det er muligt at se, hvordan en virksomhed har udviklet sig over tid. Kulturmiljøet består af en række arkitektoniske mesterværker, herunder også produktionsbygningerne, og er derfor atypisk i forhold til datidens øvrige industribyggerier. Glyptoteket er en del af kulturmiljøet, idet anlægget er del af fortællingen om brygger Jacobsen og datidens tradition, hvor industrimagnater investerede i kunst og kultur.

Bærende bevaringsværdier

- Helheder, strukturer og spor, som er de væsentligste for opfattelsen og formidlingen af kulturmiljøet

- Alle de fredede og bevaringsværdige anlæg, bygninger og bygningsdele, herunder detaljer som porte og skorstene mv. og disses indbyrdes sammenhænge
- De grønne byrum og haver, belægnings, byinventar, jernbanespor mv. og disses indbyrdes sammenhænge
- Glyptoteket med park og forplads

Sårbarhed

De bygninger, der er væsentlige for fortællingen om kulturmiljøet er enten fredede eller udpeget som bevaringsværdige i en lokalplan - dog ikke kældre.

Udviklingsmuligheder

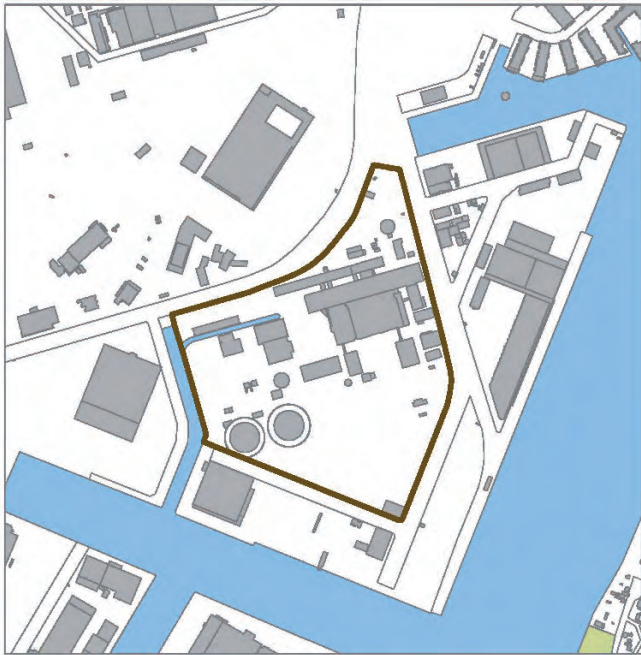
Lokalplanen har til formål at danne grundlag for en omdannelse af Carlsberg til et moderne bykvarter. Genanvendelsen af og formidlingen af kulturmiljøets kulturarvmæssige, arkitektoniske og landskabelige kvaliteter, som tilsammen danner en værdifuld helhed bestående af en velbevaret struktur og af mange enkeltelementer bliver et meget væsentligt aspekt i omdannelsen og udviklingen af den nye bydel. Glyptoteket med omgivelser skal udvikles inden for de eksisterende rammer.

Nuværende sikring

Området er omfattet af en lokalplan med bevaringsbestemmelser, der er udarbejdet i forbindelse med ønsket om at omdanne Carlsberg til et tæt og levende bykvarter.

Lignende eksempler

3.5 H. C. Ørstedværket

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele højspændingsværket med samtlige bygninger og anlæg, herunder kaj anlæg og Belvederekanalen. Det afgrænses af Belvederekanalen, Vasbygade, Tømmergravsgade, Landvindingsgade og Frederiksholmløbet.

Begrundelse

Kulturmiljøet er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, som illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970. Kulturmiljøet fortæller på samme tid historien om den teknologiske udvikling indenfor energiforsyningen og storbyens udvikling, som medførte et kraftigt stigende elektricitetsbehov. Med overgangen fra jævn- til vekselstrøm blev det muligt at transportere strømmen over længere afstande, og H.C. Ørstedsværket kunne derfor bygges i stor afstand af byen på en opfyldt grund ved Kalvebod Strand, hvor der var adgang til kølevand og en veludbygget infrastruktur til transport af kul og olie. H.C. Ørstedsværket er et kraftcenter, hvis elektricitetsproduktion var af væsentlig betydning for industrisamfundets bydannelse og infrastruktur. Værket indtager med sin dramatiske fremtoning, den højrøde farve og de høje skorstene, en fremtrædende plads i Sydhavnen.

H.C. Ørstedsværket er udvidet, om- og tilbygget mange gange. Derfor er der nu mange forskellige bygninger og anlæg, der fortæller om værkets udvikling.

H.C. Ørstedsværket var i en periode Nordens største dampkraftværk og stod for mere end halvdelen af den danske el-leverance. Værket var endvidere udstyret

med verdens største dieselmotor bygget af B&W. Efter Anden Verdenskrig gennemgik værket en omfattende modernisering, så det kunne producere både elektricitet og varme. Værket er stadig i drift, men energiproduktionen er nu primært baseret på naturgas. Bygningen, som rummer den store dieselmotor, er omdannet til museet DieselHouse.

Bærende bevaringsværdier

- Sammenhængen mellem værket og dets infrastruktur i form af kaj anlæg, jernbane- og kranspor samt kulplads, der fortæller om værkets produktionsflow
- Det samlede bygningsanlæg, der fortæller om værkets udvikling, herunder det ældste værk der bl.a. omfatter den lange turbinehal med fladt, hvælvet tag i jernbeton, udbygninger fra perioden 1924-32, herunder den markante, røde bygning, der står som et vartegn for H.C. Ørstedsværket og de seneste tilbygninger fra 1980'erne og 2003 dvs. Blok 7 fra 1984 er et gas- og oliefyret anlæg, mens anlæggets nyeste del fra 2003 (blok 8) består af en naturgasfyret turbine og kedel, og endelig de moderne bygninger, som er helt eller delvist sammenbygget med værkets ældre bygningsmasse, står som store, firkantede kolosser i gråt og sort

Sårbarhed

Kulturmiljøet er ikke umiddelbart truet.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet bør bevares og udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier.

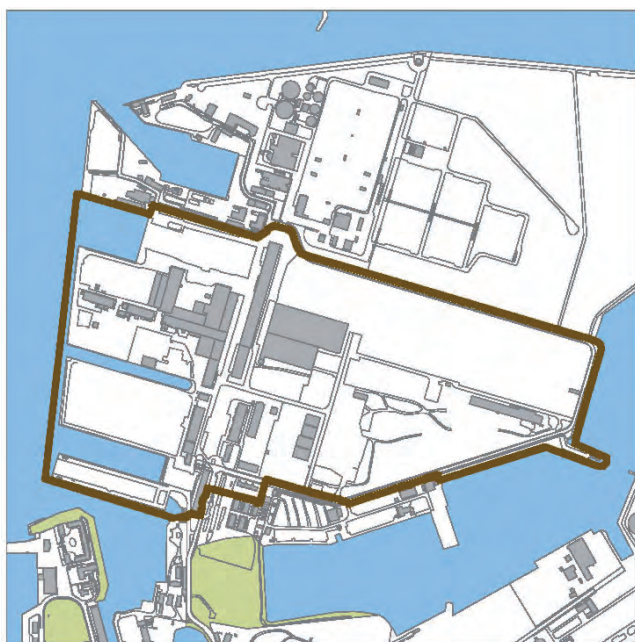
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

Svanemølleværket.

3.6 Refshaleøen - B&W

Stedet

Kulturmiljøet omfatter den sydlige del af Refshaleøen. Det afgrænses af Krudtløbet, Yderhavnen, og Refshalevej.

Begrundelse

Kulturmiljøet er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af Danmarks 161 vigtigste regionale industriminder. B&W på Refshaleøen afspejler en vigtig del af fortællingen om København som havne- og industriby, hvor B&W var blandt de store, toneangivende værfter i Danmark gennem 150 år. Kulturmiljøet er som sådan typisk for teknologiudviklingen med løbende tilpasning til nye produktionsformer, arbejdsprocesser osv. B & W var en af de betydeligste arbejdspladser for lønarbejdere, særligt på smedeområdet, men den havde også diverse mindre virksomheder som underleverandøropgaver.

Bærende bevaringsværdier

- De ældste bolværker og kajanlæg, herunder tør- og flydedokkerne
- De resterende dele af "Stållinjen", der går fra havnesiden ned gennem skibsbyggierianlægget fra 1920, gennem skærehallerne til sektionshallerne og ned gennem kransporene og ud til tørdokken på det opfyldte areal. Strukturen af denne linje er væsentlig at bevare, da den er bærende i fortællingen om verdens første værft, som gik over til sektionbyggeri og symboliserer samtidig højdepunkterne i B&Ws produktion
- Opmærksninghallen fra 1953 og svejsehallen er også

væsentlige i kulturmiljøets helhed

Sårbarhed

De bærende bevaringsværdier er sårbare overfor en sløring ved opførelse af nye bygninger eller ændring af de havnerelaterede anlæg og åbne ubebyggede områder, hvis dette sker uden hensyntagen til bebyggelsesstrukturen og kulturmiljøets store formidlingspotentiale.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet danner en værdifuld helhed bestående af strukturer og mange enkeltelementer fra tiden, hvor B&W havde til huse på øen, hvilket bør være det væsentligste omdrejningspunkt i en evt. udvikling på længere sigt af Refshaleøen til en ny bydel. Hovedstrukturene bør bevares og indtænkes i en udvikling af Refshaleøen, hvor den oprindelige trefløjede struktur stadig kan fornemmes med pladsen for beddingerne i midten og svejsehallerne fra 1940'erne og frem også stadig ses, og endelig kan "stållinje", som var den fuldt gennemførte nye proceslinje afsluttet med byggedokken, fortsat ses i anlægget.

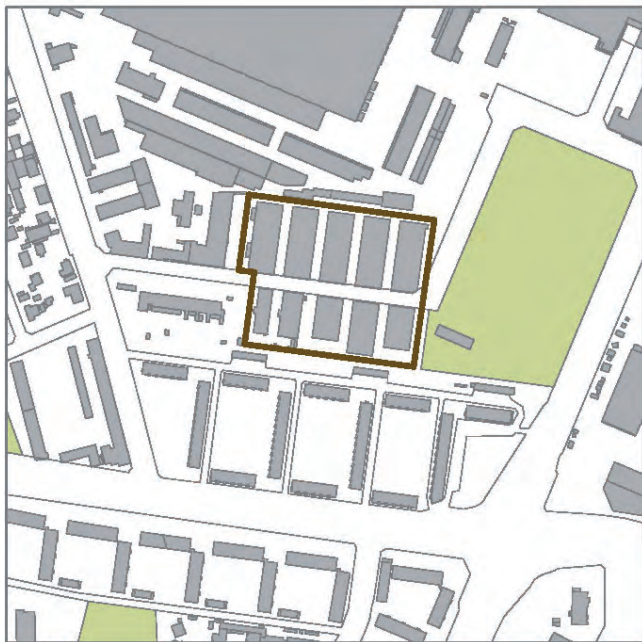
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

3.7 Håndværkerbyen i Valby

Stedet

Kulturmiljøet omfatter del af bebyggelsen på begge sider af Værkstedvej syd for Københavns Grønttorv i Valby. Det afgrænses mod syd af Bekkersgård Vænge.

Begrundelse

Håndværkerbyen er af Kulturarvsstyrelsen i 2007 udpeget som ét af de 25 nationale industriminder, der illustrerer den danske industrihistorie i perioden 1840-1970. Håndværkerbyen i Valby var den første af sin slags i Danmark og viser, hvordan amerikanske planlægnings-tendenser inspirerede danske arkitekter og planlæggere, men her tilpasset mindre industri og håndværk, som fortsat udgjorde en stor del af dansk erhvervsliv. Håndværkerbyen i Valby blev model for, hvordan værkstedsbyer skulle udformes og planlægges med henblik på at skabe gode vilkår for industriarbejderne, hvor nogle af de første var udsanerede fra gamle baggårdsvirksomheder i brokvartererne. Bebyggelsen blev siden udvidet med yderligere to etaper. Det beskedne industrikvarter er et unikt eksempel på et vellykket værkstedsbyggeri i høj arkitektonisk kvalitet. Det fremstår harmonisk og danner fortsat rammen om et velfungerende erhvervsområde med sin helt egen identitet.

Bærende bevaringsværdier

- Strukturen med Værkstedvej som rygrad og de smalle sideveje vinkelret herpå.
- Arkitekturen med shedtage, røde teglfacader og den enkle, stramme detaljering

- Første og anden etape af bebyggelsen, herunder den fælles servicebygning med varmecentral, kantine mv.
- Karaktergivende, afskærmende beplantning langs områdets afgrænsning

Sårbarhed

Der er tale om et meget stramt anlæg med bygninger i et meget enkelt vvv formsprog. Om- og tilbygninger f.eks. som følge af ændret anvendelse skal derfor begrænses til et minimum, hvis kulturmiljøets særlige karakter skal opretholdes. Dominerende skiltning kan ligeledes sløre den fine arkitektur.

Udviklingsmuligheder

Området fungerer med en række mindre virksomheder og en blanding af mange forskellige typer erhverv, hvilket det bør vedblive med.

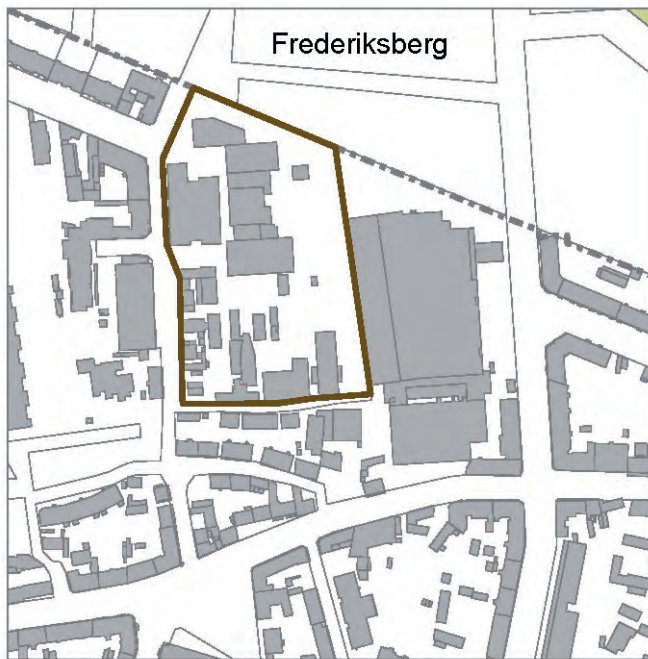
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

3.8 Nordisk Film Valby

Stedet

Kulturmiljøet ligger nord for det gamle Valby i Valby Mose. Det afgrænses af kommunegrænsen til Frederiksberg Kommune, Mosedalvej, bebyggelsen langs Smedestræde og bebyggelsen langs Søndre Fasanvej.

Begrundelse

Nordisk Film er et af verdens ældste fungerende filmselskaber. Det blev stiftet i 1906 af filmanden Ole Olsen og voksede herefter hurtigt. Mange af de film, der er blevet produceret her, må i dag siges at være en del af den fælles danske kulturarv. Området er opført med henblik på produktion af film og fremstår som en velholdt helhed med høj kulturhistorisk værdi. Området har karakter af en lille selvgroet landsby med gader, stræder og pladser omkring en indre nord-syd gående hovedgade. Den gamle beplantning er med til at understrege områdets karakter. De oprindelige røde træbygninger og nyere pladebeklædte bygninger samt flere bygninger opført i bindingsværk er arkitektonisk værdifulde.

Bærende bevaringsværdier

- Kulturmiljøet er et samlet hele som består af strukturen, de bevaringsværdige bygninger og den markante afgrænsende beplantning

Sårbarhed

Området er sårbar overfor enhver forandring af det eksisterende miljø.

Udviklingsmuligheder

Området bør udvikles inden for de eksisterende rammer.

Nuværende sikring

Området er omfattet af en bevarende lokalplan, der bl.a. har til formål at opretholde den traditionsrige filmproduktionsvirksomhed.

Lignende eksempler

-

4. KØBENHAVNERNES VELFÆRD

Indledning

De store, gennemtænkte byplaner, idealer om bedre boliger, om lys og luft, rekreation, sundhed, forsorg, uddannelse m.m. har især præget Københavns udvikling siden midten af 1800-tallet, særligt de seneste 100 år er kendetegnet ved de store planer og opførelse af nye bydele uden for byens oprindelige snævre rammer. Derfor ligger der en væsentlig fortælling om Københavns identitet i de nyere kvarterer og bydele.

Den moderne tankegang afspejler sig både i den eksisterende boligmasse (sanering), og ikke mindst i planlægninger af nye boligområder, hvor der fra starten skabes plads mellem husene, grønne områder, lysere boliger, altaner mm. De nye tanker har betydet meget for den måde man planlægger og anlægger nye boligområder på også i dag.

Hovedemnerne i fortællingen om københavnerens velfærd er:

- Omsorg/institutioner dvs. hospitaler, skoler, plejehjem, forsorg for særlige befolkningsgrupper, badeanstalter, plejehjem mv.
- Sanering af de gamle boligkvarterer i København, med nye boliger, gårdrum og mere plads og lys
- Arbejderboliger udført efter lægernes råd om lys, luft og grønt
- Helt nye kvarterer og bydele med blandede funktioner, parker, kirkegårde mv. planlagt og opført af samtidens dygtigste arkitekter
- Parker anlagt til friluftsliv, sport og bevægelse for den almindelige borger og, som kompensation for de dårlige boligforhold, kolonihaver med mulighed for at dyrke egne grønsager
- Grønne strukturer - grønne gaderum i boligområder, grønne gårde, stisystemer, grønne kiler mm

Den moderne industrialisering fra omkring 1840 resulterede i en byvækst, der skabte hidtil usete koncentrationer af dårlige boliger.

Som følge heraf opstod en række tiltag i form af kooperativer, andelsboligforeninger, offentlig støtte til opførelse af boliger, ligesom kommunen også selv har stået for en række markante byggerier i forsøg på at afhjælpe den udtalte boligmangel, der først med mulighederne for at opføre boliger som en industrialiseret proces kunne mindskes væsentligt.

Byens læger og præster tog omkring 1850 initiativet til opførelsen af hovedstadens første almennyttige boligbyggerier. Forbillederne blev især hentet i England, men også franske byggerier inspirerede.

Fra midten af 1860'erne opstod nye initiativer. Som eksempel bør nævnes den kooperative Arbejdernes Byggeforening (stiftet i 1865), der efter engelsk mønster byggede på princippet om hjælp til selvhjælp.

I 1898 inspirerede en ny lov om statslån til gode og sunde arbejderboliger til dannelse af mange lokale boligforeninger, der ofte byggede dobbelthuse i tidens haveboligstil. I 1912 fik Arbejdernes boligbevægelse sit gennembrud, da københavnske byggefagforeninger stiftede Arbejdernes Boligforening.

Den alvorlige bolignød under 1. Verdenskrig og i begyndelsen af 1920'erne tvang stat og kommuner til at gå ind med en støtte til og styring af boligbyggeriet, og kommunen byggede selv et stort antal arbejderboliger i disse år. Fra 1933 ydede staten igen lånestøtte til sociale boligelskaber og i 1940'erne og 1950'erne desuden til små såkaldte 'statslånhuse'.

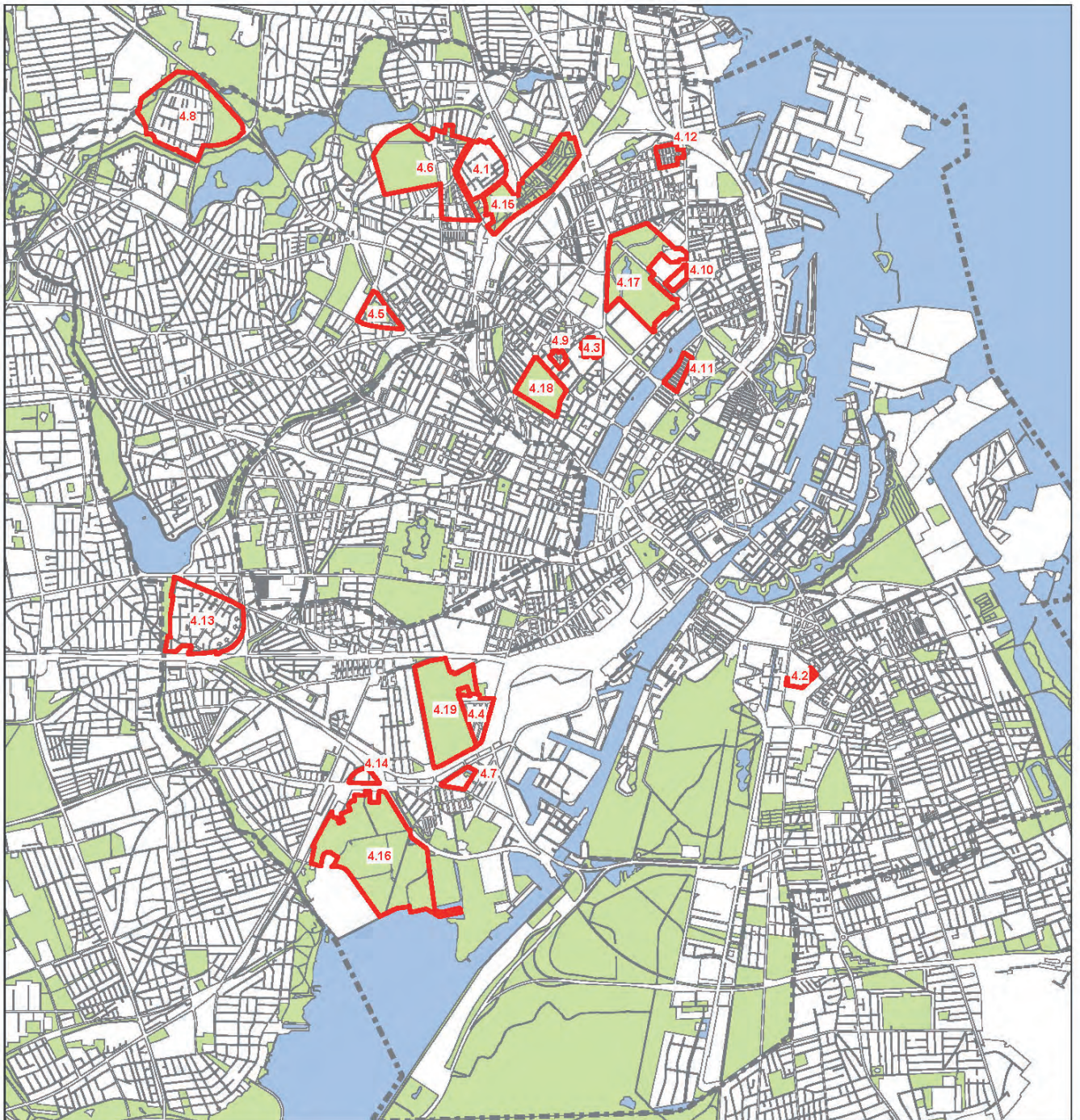
Selvom den første lov om offentlig støtte til byggeri blev vedtaget i 1887, var det først i 1933, at den almennyttige tanke bag de sociale boliger blev lovfæstet, så kun godkendte boligforeninger og -selskaber kunne få offentlig støtte.

Den fortsatte boligmangel 1940'erne og 1950'erne forsøgte man at afhjælpe ved gennem offentligt støtte og ved at industrialisere byggeriet. Omkring 70% af de eksisterende almennyttige boliger er opført efter 1960 hovedsageligt i perioden 1965-75.

Med den ændrede opfattelse af, hvordan bolig- og byområder skulle indrettes blev livet i det offentlige rum også anderledes - der skabes i højere grad rum for alle befolkningsgrupper. Og hvor parkerne før havde karakter af et fint sted, man kom og så på, og hvor de rige mennesker spadserede - blev der nu fokus på friluftsliv bevægelse og idræt - også for de almindelige borgere. I perioden etableres en række store planlagte parker med idrætsanlæg og kolonihaver.

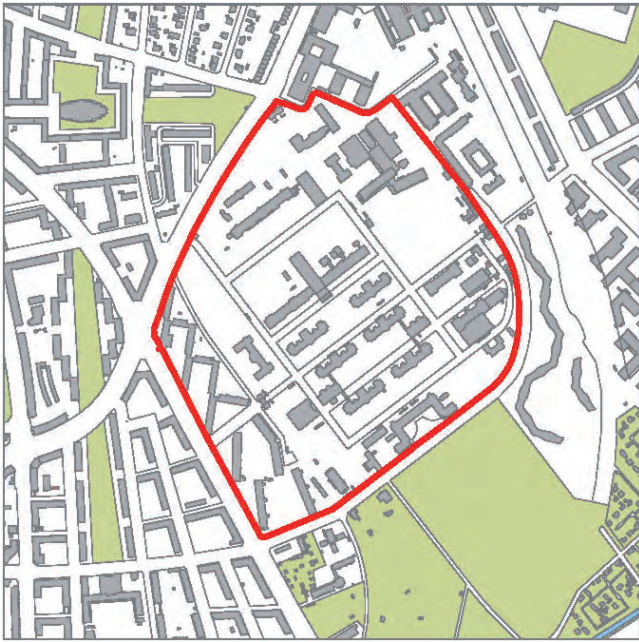
Den store befolkningstilvækst og den begyndende sociale bevidsthed medvirkede til vedtagelse af velfærdsreformer og resulterede i opførelse af skoler, hospitaler, plejehjem, sociale institutioner osv. Disse blev også opført efter nye idealer om lys og luft af tidens førende arkitekter og var ofte indpasset som identitetsskabende elementer i de nye kvarterer og bydele.

Under fortællingen om københavnerens velfærd hører også de kommunalt anlagte kirkegårde som del af de grønne strukturer og det offentlige engagement.

4.1 Bispebjerg Hospital	4.10 Brumleby
4.2 Sundholm	4.11 Kartoffelrækkerne
4.3 De gamles By	4.12 Kildevældskvarteret
4.4 Enghavevej/Bauehøj Allé	4.13 Vigerslev Haveby
4.5 Genforeningspladsen	4.14 Husvildebarakker v. Ellestykket
4.6 På Bjerget inkl. Grundtvigs Kirke,
Bispeparken og kirkegården	4.15 Lersøparken inkl. haveforeninger
4.7 Kvarteret ved Ellebjerg Skole inkl. idrætsareal,
Frederiksholm Kirke og Haveforeningen Frem	4.16 Valbyparken inkl. haveforeninger
4.8 Tingbjerg	4.17 Fælledparken og Østerbro Stadion
4.9 Sjællandsgadekvarteret inkl. Sjællandsgade Skole,
badeanstalt, Simeons Kirke	4.18 Assistens Kirkegård
	4.19 Vestre Kirkegård

4.1 Bispebjerg Hospital

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Bispebjerg Hospital. Det afgrænses af Bispebjerg Bakke, Vestre Længdevej og Tuborgvej.

Begrundelse

Kulturmiljøet rummer fortællingen om samtidens tanker om den bedste måde at indrette hospitaler på, ligesom området afspejler tidens byplan-, park- og arkitekturidealer. Bispebjerg Hospitalet fremtræder som en by i byen, en haveby efter bedste engelske forbilleder. Det oprindelige hospitalsanlæg ligger meget præsentabelt på sydskråningen af Bispebjerg Bakke i direkte kontakt med Lersøparken, der blev anlagt med en stor græsklædt skråning op mod hospitalets markante hovedindgang. I alt væsentligt er det oprindelige hospitalsanlæg bevaret - både hvad angår hoveddisposition og de enkelte bygningers ydre. Til hovedkarakteren af det oprindelige anlæg hører i høj grad haveanlægget både rent havekunstnerisk og som en integreret del af tanken om, at områdets smukke fremtræden var en vigtig helbredende faktor. Mange forhold vedrørende hospitalets hoveddisposition, bl.a. opbygning efter pavillonsystemet, var fastlagt på forhånd. Hospitalsanlægget blev bygget op over en symmetriakse, der fulgte terrænets fald (på i alt ca. 12 m) fra Tuborgvej mod sydøst. Terrænskråningen blev udnyttet til anlæg af terrasser, hvorpå pavillonerne er anbragt. Pavillonsystemet skulle sikre, at sygestuerne fik den bedst mulige forbindelse til lys og luft.

Bærende bevaringsværdier

- Kombinationen af bygningsanlæggets hoveddisponering, de velbevarede facader og de oprindelige intentioner i haveanlæggenes udformning

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart overfor fortætning, om- og tilbygninger der ikke tilpasses det oprindelige anlæg herunder haveanlægget.

Udviklingsmuligheder

Ombygning og istandsættelse bør ske på en sådan måde, at områdets særegne arkitektur og grønne rum bevares.

Kulturmiljøets fortælling og bærende bevaringsværdier bør indtænkes som en del af en kommende udvikling af området.

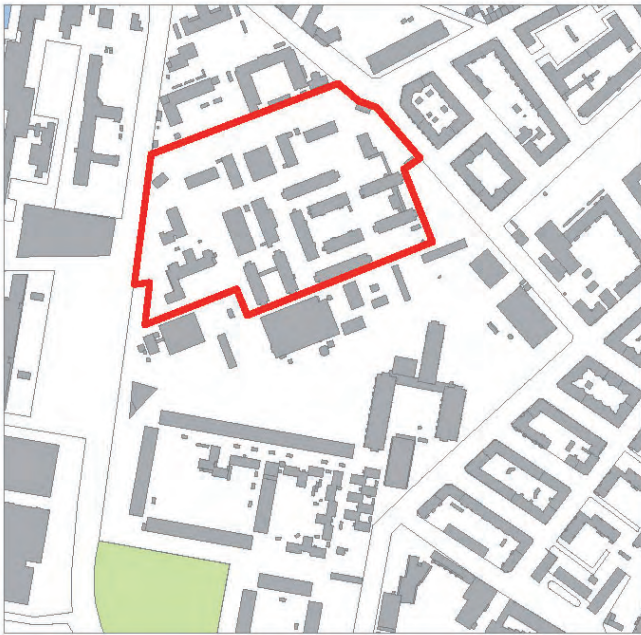
Nuværende sikring

Såvel bygninger som haveanlæg m.m. hørende til det oprindelige anlæg fra 1913, er bygningsfredet (NB. Ændres/modificeres i.o.m. den endelige fredningsbeslutning). Fredningen er begrundet i både de kulturhistoriske/arkitekturhistoriske og arkitektoniske værdier.

Lignende eksempler

Øresundshospitalet.

4.2 Sundholm

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Amager Fælled Skole, Observationshjemmet Sønderbro, Herbergscentret og Bocentret Sundholm. Det afgrænses af Sundholmsvej, mod syd af Sundholms servicearealer. ????????????

Begrundelse

Kulturmiljøet illustrerer, hvordan Københavns Kommune omkring 1900 tog ansvar for byens fattige, vagabonder, husvilde m.m. ved hjælp af et princip om at resocialisere dem til duelige borgere gennem arbejde og pligter. Sundholm udgjorde en selvstændig enklave på Amager - et eget lille samfund, idet der på området var alle de nødvendige dele, der skulle til for at opretholde et funktionelt hele. Kulturmiljøet er repræsentativt for sin samtid og de tidligere funktioner og sammenhænge står stadig klart aflæseligt i denne velafgrænsede helhed i dag.

Bærende bevaringsværdier

- Områdets struktur og grønne rum, herunder de mange store træer
- Bygningerne, der tidligere rummede Sundholms fællesfunktioner, arbejdsanstalt, tvangsarbejdsanstalt og sygehus

Sårbarhed

De bærende bevaringsværdier kan let sløres ved opførelse af nye bygninger eller ændring af veje uden hensyntagen til bebyggelsesstrukturen. Miljøet er desuden sårbart over for ombygninger uden hensyn til den oprindelige byggeskik. Dårlig vedligeholdelse - som kan være en følge af manglende funktion - kan på længere sigt være truende for bygningerne og dermed kulturmiljøet. Den smukke sammenhæng mellem beplantning og bygninger er truet af ændret anvendelse af arealerne mellem bygningerne.

Udviklingsmuligheder

Den stramme plan samt den markante fysiske afgrænsning som Sundholm har, bør være synlig i fremtiden. Med en nænsom ombygning og istandsættelse, hvor områdets særegne arkitektur og grønne rum bevares, er der grundlag for at bevare området som et attraktivt byområde.

Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

4.3 De gamles By

Stedet

Kulturmiljøet omfatter De gamles By herunder De gamles By's Kirke. Det afgrænses af bebyggelsen Guldbergs Have, Sjællandsgade, Tagensvej, Nørre Allé, Møllegade og Guldbergsgade.

Begrundelse

Kulturmiljøet fremtræder som et fint, helstøbt eksempel på institutionsbyggeri fra slutningen af 1800 tallet. De gamles by fortæller om de gældende idealer, herunder den begyndende sociale bevidsthed, indenfor hospitalsvæsnet i slutningen af 1800-tallet. Komplekset var opført som erstatning for Almindelig Hospital og skiftede først funktion til plejehjemmet 'De gamles By' i 1919. De oprindelige bygninger er opført i 1892, og områdets symmetriske opbygning fortæller om behovet for overvågning af 'lemmerne', som var en samlebetegnelse for de indlagte. I samme periode blev der et stigende behov for opdeling af forskellige sygdomstyper. Bygningernes orden signalerer bl.a., at formålet var at få de indlagte tilbage i det almindelige samfund.

Bærende bevaringsværdier

- Reception og inspektørbolig, administrationsbygning, arrest og funktionærbolig, sygehus, ligkapel, kulsukur, kedelhus, køkkenbygning, kapel og vaskeri udgør sammen med de 6 symmetriske bygninger med sovesale et sammenhængende kulturmiljø, hvor de oprindelige funktioner kan aflæses i bygningerne
- Områdets grønne præg og haveanlæggets samspil med bygningernes symmetri fortæller en væsentlig historie

Sårbarhed

Området som helhed står stadig som det var planlagt, og bygningernes oprindelige funktioner er tydeligt aflæselige. Området er ikke egnet til nyt byggeri, der slører det symmetriske udtryk, strukturen og de lange kig.

Udviklingsmuligheder

Området står overfor en fornyelse, da lejlighederne flere steder er små og utidssvarende. Med sammenlægninger og istandsættelse af lejlighederne har området potentiale til at blive et attraktivt boligområde, hvis fornyelsen foregår på en nænsom måde.

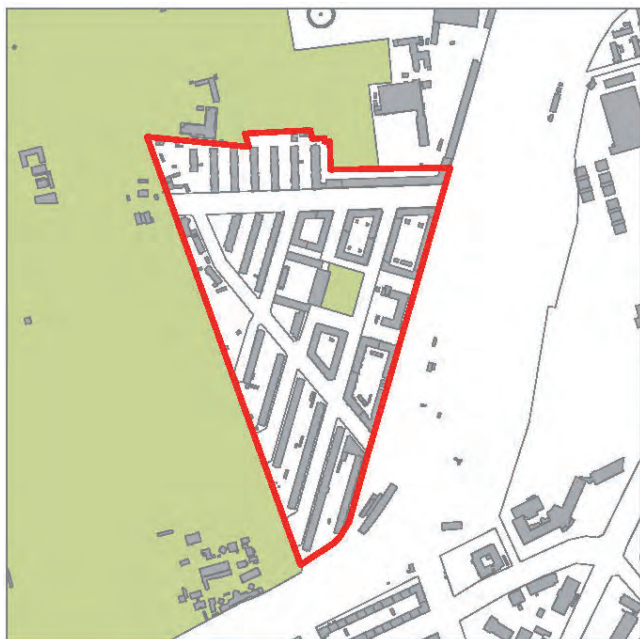
Nuværende sikring

Kirken er omfattet af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der har til formål at sikre, at der ikke sker en forringelse af de kulturværdier, der er knyttet til kirkebygninger og kirkegårde.

Lignende eksempler

'Gammel Kloster'.

4.4 Enghavevej/Baunehøj Allé

Stedet

Kulturmiljøet omfatter boligbebyggelserne vest for Vestre Kirkegård. Dertil en brandstation, en skole, idrætsanlæg og friluftsbad, butikker samt grønne arealer omkring boligblokke og grønne gårdanlæg. Det afgrænses af Enghavevej mod vest, Vestre Kirkegård mod øst, Sydveststien og Ernst Kapersvej mod syd og Vestre Fængsel og Vester Kirkegård mod nord.

Begrundelse

Kulturmiljøet er et fint eksempel på en planlagt, homogen bydel, der er opført over en 30-årig periode, og som rummer både boligbebyggelser integreret med skoler, institutioner og butikker og andre funktioner, der medvirker til at skabe et levende miljø og giver området sin egen identitet. Området er opført efter tidens idealer om gode sunde boliger i grønne omgivelser for almindelige mennesker. De mange smukke boligbebyggelser bindes sammen af grønne gård- og gaderum. Efterhånden som behovet for nyt boligbyggeri opstod, gennemførte kommunen en planlægning for de enkelte områder.

Bærende bevaringsværdier

- De regulære boligbebyggelser fra perioden 1920-50
- Brandstation opført 1927-29
- Gårdanlæggene
- Skoler
- Parkanlæg
- Allébeplantningerne

Sårbarhed

Området ligger lidt som en selvstændig enklave, idet den tunge trafik på Enghavevej, Vestre Kirkegårds smukke, men også øde parkområde og de overfor liggende banespor afskærer området fra at få forbindelse med det omkringliggende Kgs. Enghave, Vesterbro og DSB's banearaler (bl.a. boligerne ved Otto Busses Vej).

Udviklingsmuligheder

Det er ønskeligt at der foretages en sanering af trafikken på det omkringliggende vejsystem. Der bør etableres broer, veje og lignende med henblik på at skabe sammenhænge med det omgivende Vesterbro, Kgs. Enghave og Sydhavn. Såfremt DSB's banearaler bliver omdannet til byområde, bør der skabes adgang dertil, ligesom Kgs. Enghave må inddrages som tilskud til bydelen.

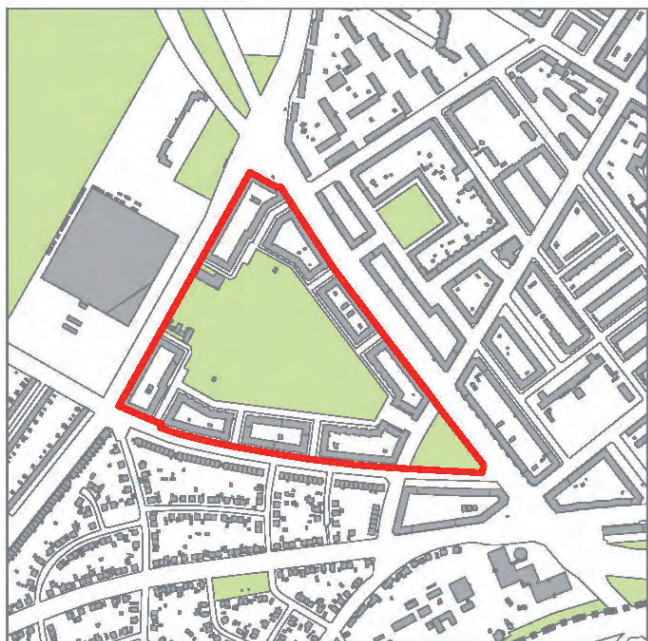
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

4.5 Genforeningspladsen

Udviklingsmuligheder

Området skal bevares som det er.

Nuværende sikring

Idrætsanlægget og det ubebyggede areal mellem karreerne ved hulgårdsvej er naturfredede.

Lignende eksempler

-

Stedet

Kulturmiljøet omfatter karreerne omkring selve Genforeningspladsen og Gandhi's Plæne. Området afgrænses af Hulgårdsvej, Borups Allé, Mågevej og Hvidkildevej.

Begrundelse

Genforeningspladsen er en af de mest gennemplanlagte og markante etagehusbebyggelser i kommunen. Karreerne omkring det aksefaste anlæg er opført over en lang årrække, men fremtræder alligevel med et tydeligt fællespræg. Bebyggelsen er opført omkring et stort, grønt indre rum, der tydeligt fortæller om datidens idealer om lys og luft og begyndende idrætsaktiviteter også for den brede befolkning.

Bærende bevaringsværdier

- strukturen dvs. den stramt gennemførte disponering af både bebyggelsen og de ubebyggede arealer
- sigtelinjen i bebyggelsens akse
- de veldisponerede karreer, der samtidig har stor bygningsbevaringsværdi
- de markante træplantninger
- forhaverne

Sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart overfor utilpassede ombygninger af karreerne.

4.6 På Bjerget

Stedet

Kulturmiljøet omfatter området omkring Bispebjerg Torv, "På Bjerget", Bispebjerg Kapel og Bispebjerg Kirkegård, Grundtvigsskolen og Bispeparken. Det afgrænses af Støvnæs Allé, Rådvalsvej, Filosofigangen, Frederiksborgvej, Bispebjergvej, Bebyggelsen langs Jepps Allé, Bispebjergvej, Tuborgvej, Tagensvej, Landsdommervej, Frederiksbogvej og Skoleholdervej.

Begrundelse

Kulturmiljøet er et meget fint eksempel de funktionalistiske planlægnings- og arkitekturidealer, der var herskende i perioden 1920-40. Bydelen "På Bjerget" bærer præg af gennemtænkt planlægning både i bebyggelsesplanen, den landskabelige behandling, og i de enkelte bebyggelsers og bygningers udførelse. Den højt placerede Grundtvigskirke og Bispebjerg Torv er centrum i den stramt disponerede og karakterfulde bydel, som har sin helt særlige identitet. Bispebjerg rummer både karré-, stok-, park- og villabebyggelser alle opført inden for en relativ kort årrække. Der er i alle tilfælde tale om bebyggelser i høj arkitektonisk kvalitet, hvor også den landskabelige bearbejdning og de grønne strukturer er indtænkt fra starten og indgår som en væsentlig del af områdets kvalitet. Dominerende er teglfacader og -tage, de store grønne anlæg og de mange store træer.

Bispebjerg Kirkegård var det første anlæg på stedet og medregnes til det samlede kulturmiljø, fordi det store, åbne areal har medvirket til områdets fremherskende bebyggelsesprincip, den åbne parkbebyggelse. Selve bebyggelsesmønsteret er dikteret af områdets altdomi-

nerende vartegn, Grundtvigskirken, den indrammende, lave bebyggelse "På Bjerget" og mod syd "Bispeparken" og de øvrige bebyggelser med fritliggende stokke eller vinkelstokke, hvis gruppering omkring et nord-sydgående parkbælte, muliggør udsigt fra Hovmestervej til kirkens tårn. Som afslutning for udsigtsbæltet mod syd - modsat kirkens tårn - ligger Grundtvigsskolen med sports- og legepladser.

Bærende bevaringsværdier

- De oprindelige gade- og bebyggelsesplaner
- De elementer - både bebyggelse og beplantning - i Grundtvigskirkens omgivelser, der indrammer sigtelinjer med kirken som point de vue
- Den tidstypiske arkitektur i de bevaringsværdige bebyggelser
- Parkerne og de grønne træer
- Bispebjerg Kirkegård
- Grundtvigskirken og boligbebyggelsen "På Bjerget og "Bispeparken"

Sårbarhed

Områderne er sårbare overfor uheldige ombygninger af eksisterende bebyggelse, opførelse af evt. højhuse eller andre utilpassede bygninger, som slører strukturen eller de lange kig, befæstelse af grønne områder, udvidelser af eksisterende veje, manglende vedligeholdelse og/eller ændringer af parker og grønne områder.

Udviklingsmuligheder

Modernisering af boligerne og revitalisering af området ved evt. at tilføre nye funktioner/aktiviteter som erstatning for evt. nedlagte i eksisterende bebyggelse.

Nuværende sikring

Grundtvigskirken og Bispebjerg Kirkegård er omfattet af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der har til formål at sikre, at der ikke sker en forringelse af de kulturværdier, der er knyttet til kirkebygninger og kirkegårde.

Lignende eksempler

-

4.7 Området ved Ellebjerg Skole og Frederiksholm Kirke

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet bør udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier.

Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

Stedet

Kulturmiljøet omfatter boligområde, haveforening, skole og kirke. Det afgrænses af P. Knudsens Gade, Gustav Bangs Gade, Louis Pios Gade og Borgmester Christiansens Gade.

Begrundelse

Kulturmiljøet fremtræder helstøbt med både boliger og offentlige funktioner og grønne områder og særlig samspillet mellem boliger og haveforeninger er unikt. Området repræsenterer et særlig fint eksempel på en haveforening, der ikke er blevet overladt til boligspekulanter, men er bevaret med henblik på at opfylde bydelens beboeres behov. Haveforeningen har næsten karakter af en grøn oase i byen.

Bærende bevaringsværdier

- Haveforeningen Frem ved Kirkesøen
- Boligbebyggelsen mod Borgmester Christiansens Gade
- Sammenhængen mellem skolen, kirken og idrætsarealerne

Sårbarhed

Uheldige om- og tilbygninger, befæstelse af grønne arealer, fældning af markante træer osv. kan ændre områdets karakter.

4.8 Tingbjerg

Stedet

Området omfatter hele Tingbjerg-bebyggelsen med boliger, butikker, skole, svømmehal, børneinstitutioner, kollegium, plejehjem, kirke, fritidscenter, pensionisthaver og idrætspark. Tingbjerg afgrænses af boligområdet Utterslevhuse, kommunegrænsen mod Gladsaxe, Hareskovvej, Ruten og Vestvolden.

Begrundelse

Bebyggelsesplanen for Tingbjerg er udarbejdet i 1950 af arkitekt Steen Eiler Rasmussen i samarbejde med havearkitekt C. Th. Sørensen. Førstnævnte har også stået for udformningen af næsten al bebyggelse i Tingbjerg. Bebyggelsen blev påbegyndt i 1956, og størstedelen var færdigopført i 1970. De omkring 2.600 boliger har almennyttige boligselskaber som bygherre. De omgivende grønne arealer får næsten Tingbjerg til at fremstå som en selvstændig by. Sådan var planens bærende idé også tænkt fra Steen Eiler Rasmussens side, idet denne udformning skulle styrke naboskabet og samhørigheden blandt beboerne i området. Netop den isolerede beliggenhed er siden blevet kritiseret, og området har i en årrække lidt under svære sociale problemer.

Til trods for problemerne rummer byplanen mange kvaliteter, bebyggelsen er meget menneskelig i sin skala og selve boligerne har en høj standard. Bebyggelsesplanens udformning forener på en heldig måde parkbebyggelsens landskabelige karakter med karré-byggeriets præcise gadeforløb.

I 1996 blev Tingbjerg udvidet i den sydvestlige ende med bebyggelsen Utterslevhuse.

Bærende bevaringsværdier

- Den veldefinerede afgrænsning mod de grønne omgivelser
- Den landskabelige tilknytning til det omkransende moselandskab
- Den oprindelige byplan med spændinger og drejninger i bygningernes indbyrdes samspil, og hvor vejenes let buede forløb har stor betydning for de visuelle oplevelser i kvarteret
- Den varierede bearbejdning af uderummene, bl.a. de smukke grønne gårde mellem mange af husblokkene

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

For at komme kvarterets nedslidning og de omfattende sociale problemer til livs, har Tingbjerg gennem nogle år været genstand for en række initiativer, hvor fornyelse og genskabelse af de arkitektoniske kvaliteter er hovedtemaet.

Desuden arbejdes der på delvist at bryde den isolerede beliggenhed ved at skabe bedre adgangsforhold.

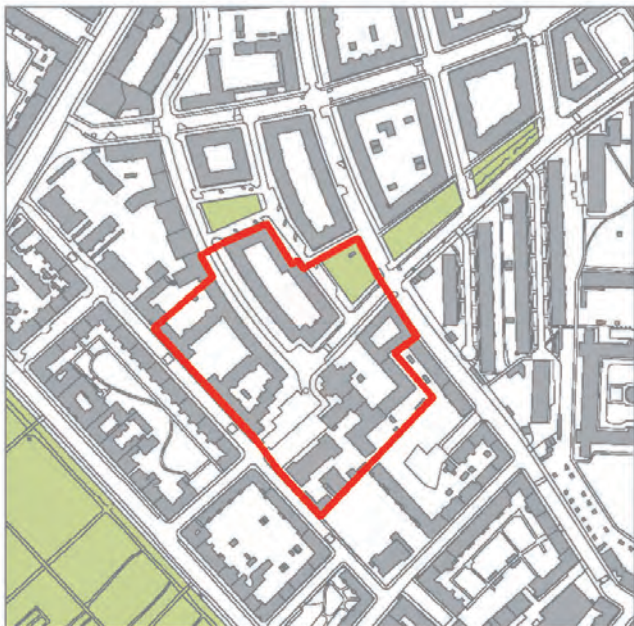
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

4.9 Sjællandsgadekvarteret

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Sjællandsgade Skole og badeanstalt, Simeons Kirke og boligkarréer ved Prinsesse Charlottes Vej, Stevngade og Sjællandsgade. Det afgrænses af Prinsesses Charlottes Gade, Nørrebro Lilleskole, Asnæsgade, Udbygade, Lynæsgade og bebyggelser langs Guldbergsgade og Meinungsgade.

Begrundelse

Skolen i Sjællandsgade er sammen med badeanstalten, kirken og de kommunalt opførte boligkarréer på den modsatte side af gaden et sammenhængende kulturmiljø, der afspejler den samfundsmæssige situation i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. Tiden var præget af industrialisering, en vandring fra land til by, befolkningsvækst og boligspekulation. Forholdene for den nye gruppe af borgere, lønarbejderne var præget af vilkårlighed. Kulturmiljøet viser et af kommunens tiltag for at afhjælpe disse problemer.

Bærende bevaringsværdier

- Det samlede område med skole, badeanstalt og arbejderboliger som danner et sammenhængende kulturmiljø, hvor samspillet mellem disse funktioner udgør den bærende bevaringsværdi

Sårbarhed

Det er positivt at de oprindelige funktioner alle er til stede i dag. Sjællandsgadebadet er dog lukket, hvilket forringer områdets funktion som et levende kulturmiljø. Områdets historie formidles bedst, så længe de oprindelige funktioner er til stede i de oprindelige bygninger. Karréernes arkitektur er meget sårbare overfor tilfældige og utilpassede ombygninger som f.eks. ophængning af altaner. Træfældinger og manglende vedligeholdelse af de grønne anlæg kan ændre områdets kvalitative særpræg.

Udviklingsmuligheder

Området er et attraktivt boligområde, og med den rigtige fornyelse og vedligeholdelse af bygninger og grønne anlæg samt evt. trafiksanering kan det vedblive med at være et attraktivt område.

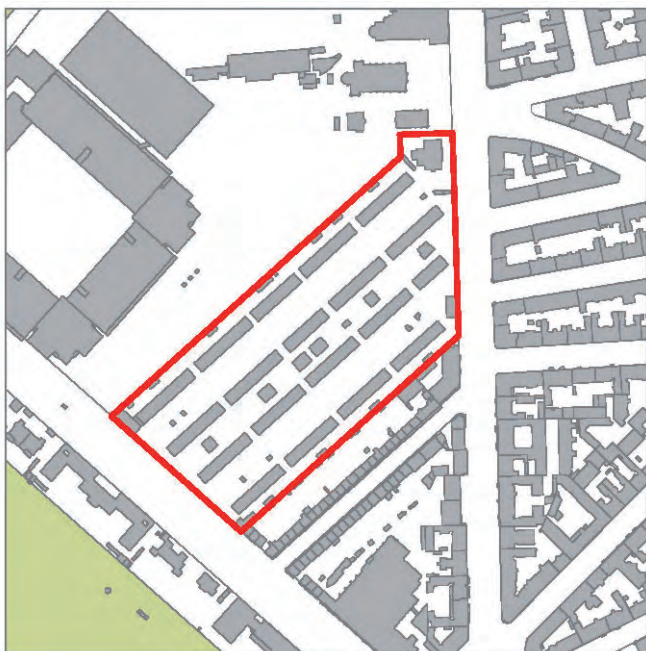
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

4.10 Brumleby

Stedet

Kulturmiljøet omfatter 4 rækker af stokbebyggelser i 2 etager, der ligger i forlængelse af hinanden med grønne arealer og fælleshuse imellem. Det afgrænses af byggeforeningshusene ved Olufsvej, Øster Allé og Parken samt idrætsanlægget ved Østerbro Stadion.

Begrundelse

Lægeforeningens boliger, også kaldet Brumleby, vidner om et begyndende fokus på de fattigste arbejderfamiliers kår. Boligerne er fra 1850'erne og arkitekturen, med masser af lys og luft imellem bygningerne, står i kontrast til det tætte byggeri indenfor voldene. Bygningerne er opført efter en privat indsamling på Lægeforeningens initiativ. Sådanne filantropiske initiativer fortæller om en periode, hvor staten endnu ikke havde taget karakter af den velfærdsstat, vi kender i dag. Udover boliger var der i Brumleby også bl.a. vaskehuse, badeanstalt, brugsforening, bibliotek og forsamlingshus, hvilket fortæller om et fokus på at dække arbejdernes basale behov og desuden kulturelle og alment dannende tilbud.

Bærende bevaringsværdier

- Områdets organiske sammenhæng med forskellige funktioner
- Bygningernes udformning, der vidner om sunde og bedre boliger
- Pladsen imellem bygningerne

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Området skal bevares som det er efter den gennemgribende byfornyelse i 1990'erne.

Nuværende sikring

Området er bygningsfredet. Fredningen gælder både bygninger og friarealer.

Lignende eksempler

-

4.11 Kartoffelrækkerne

Stedet

Kartoffelrækkerne ligger mellem Øster Farimagsgade og Søerne. Området afgrænses af Øster Søgade, skole- og etagebebyggelse nord for Voldmestergade, Øster Farimagsgade og Webersgade.

Begrundelse

Kartoffelrækkerne blev bygget i 1873-1889 efter engelsk forbillede, og er et af de første og mest helstøbte eksempler på rækkehusbebyggelse opført med henblik på at skaffe arbejderklassen gode hygiejniske boliger, som de kunne betale. Af hensyn til forsvaret af København måtte der oprindeligt ikke bygges i området, hvor rækkehusene nu står. I stedet blev der dyrket kartofler og da husene ligger side om side på elleve gader i snorlige rækker, som planter på en mark, kaldte man dem for "Kartoffelrækkerne". Arkitekturen afspejler byggeforeningsideens ønske om social opstigning og arkitekten vandt adskillige udenlandske priser for disse huse. Området fungerer i dag som et attraktivt boligområde, hvor de gedigne huse og de små haver fortæller historien om datidens idealer om sunde boliger, lys og luft også for arbejderne.

Bærende bevaringsværdier

- Den samlede bebyggelse, herunder grundideen, der afspejler sig i strukturen med rækkehuse, små individuelle haver, mulighed for butikker m.v., samt den karakteristiske byggestil

Sårbarhed

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet er et velfungerende og attraktivt boligområde, der bør bevares som det er.

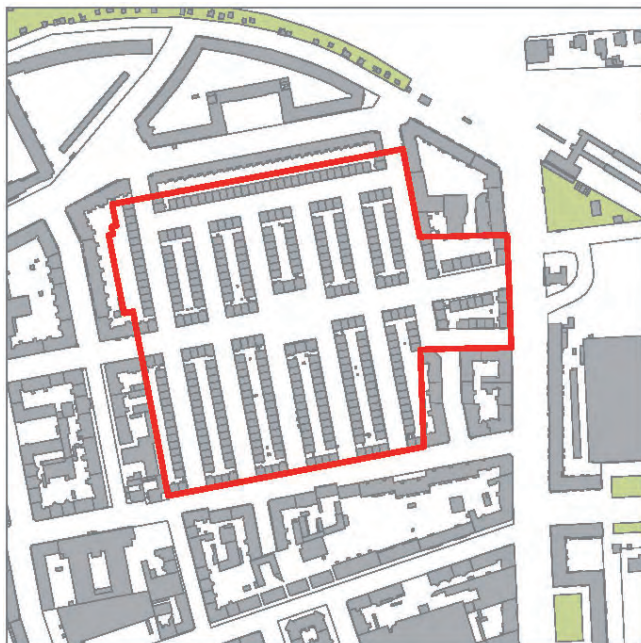
Nuværende sikring

Hele bebyggelsen er omfattet af en bevarende lokalplan.

Lignende eksempler

Lyset, Humleby og Kildevældskvarteret.

4.12 Kildevældskvarteret

Stedet

Kulturmiljøet omfatter alle byggeforeningshuse nord og syd for Kildevældsgade. Det afgrænses af skel mod boliger langs Thomas Laubs Gade, Edvard Griegs Gade, Hornemangade, Østerbrogade og Landskronagade.

Begrundelse

Kildevældskvarteret danner med sin lille skala en by i byen, en karakter der forstærkes yderligere af kontrasten mellem den lave bebyggelse og den tilgrænsende 5-etagers bebyggelse.

Området er et godt eksempel på et helt kvarter af byggeforeningshuse, som er meget genkendeligt straks man træder ind i området. De 393 huse er opført af Arbejderne Byggeförening 1892-1903. Flere hjørnehuse var indrettet med små dagligvarebutikker - i dag er de fleste dog indrettet til bolig eller kontor.

Ved Kildevældsgade, der er bebyggelsens hovedgade, er der etableret et torv med en mindre, indhegnet grøn plads - her er opstillet en mindesøjle for to af foreningens stiftere. Torvets træer er med til at markere pladsdannelsen. Fra torvet er der mod vest et markant kik mod Kildevælds kirke.

Bygningerne er forsynet med smalle forhaver, og gaderne får derved en grøn karakter.

Bærende bevaringsværdier

- Bebyggelsen homogenitet
- De små forhaver
- Torvet midt i bebyggelsen med de store træer

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Området bør bevares som det er.

Nuværende sikring

Hele bebyggelsen er omfattet af en bevarende lokalplan.

Lignende eksempler

Kartoffelrækkerne, Humleby og Lyset.

4.13 Vigerslev Haveby

Stedet

Kulturmiljøet omfatter boligområder, Ålholm Kirke, Hansteds Skole og Dæmningens Brandstation. Området afgrænses af Vigerslevparken, Valby Langgade, baneterreneret, Ålholmhjemmet og en rækkehusbebyggelse mod sydøst.

Begrundelse

Vigerslev Haveforstad er et velbevaret, helstøbt eksempel på en dansk udgave af de engelske "Garden Cities". Haveforstaden som den ser ud i dag, viser os vigtigheden af at tænke i helheder, en samlet grøn struktur samt multifunktionalitet ind fra starten. Byplanen til denne store byudvidelse skyldes arkitekt Charles I. Schou. Det 80 ha store areal blev udstykket og bebygget 1915-18. Gadesystemet har kun få gennemgående gader og består i øvrigt af et net af lokalgader, hvoraf nogle er blinde, af småpladser samt et centralt pladsanlæg. Hele gadenettet har en tilstræbt irregulær struktur.

Bærende bevaringsværdier

- Bygningernes homogene udtryk
- Området multifunktioner, skoler, idræt, boliger, butikker mm.
- De mange små pladsdannelser
- Maribovej, der fungerer som akse, med grønne friarealer
- De bevidst slyngede vejforløb
- Vigerslevvej med butikker og handelsliv

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøets bør udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier, ligesom der bør være fokus på den grønne struktur og boligernes placering og omfang.

En samlet strategi for de små grønne arealer (erstatningsarealer mm.) kan gøre disse mere anvendelige.

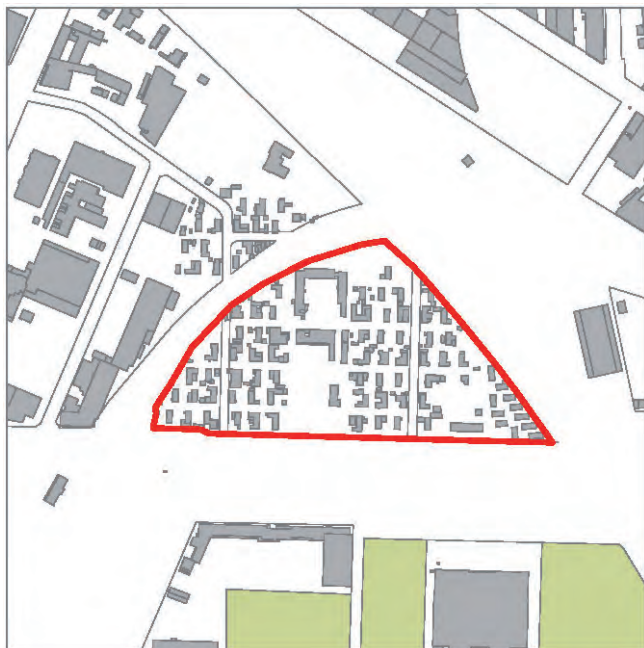
Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

Grøndals Vænge Haveboligforening.

4.14 Husvildebarakkerne ved Ellestykket - "Svenskehusene"

Sårbarhed

Byggeriet er karakteriseret ved at være gamle træbarakker, som umiddelbart er robuste, hvis grundform og materialevalg fastholdes.

Udviklingsmuligheder

Området bør udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier. Den centrale grønning bør renoveres.

Nuværende sikring

-

Lignende eksempler

-

Stedet

Kulturmiljøet omfatter de tidligere husvildebarakker Ellestykket. Det afgrænses af skel mod baneterræn/-dæmning og Ellebæksvej.

Begrundelse

Lige over for Ellebjerg Station ligger Svenskehusene - 86 enetages røde træhuse. Svenskehusene er tidligere kommunale husvildebarakker, som blev opført i 1947. Bygningerne er svenskproducerede og de blev oprindeligt brugt til at huse tyske flygtninge på Kløvermarken. Senere blev husene anvendt som husvildebarakker for at hjælpe de svage og ubemidlede i samfundet i en periode med meget stor bolignød lige efter anden verdenskrig.

Da Køgebugtbanen blev anlagt, skar den lige igennem bebyggelsen. Derfor er 14 huse på Følager afskåret fra de andre på Ellestykket og Pilestykket. I dag er Svenskehusene en andelsforening.

Bebyggelsen er den eneste bebyggelse af husvildebarakker, der er tilbage i København. De andre er gennem tiden blevet revet ned. Bebyggelsen har stadig et uhøjtideligt præg af midlertidigt, pavillonagtigt byggeri, som ikke er at finde andre steder.

Bærende bevaringsværdier

- Den centrale grønning med fælleshuset
- Bygningernes kolonihavepræg

4.15 Lersøparken (inkl. Kolonihaveparken)

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele Lersøparken inklusive kolonihaveforeninger. Det afgrænses af Tagensvej, skel mod Bispebjergkollegiet, Bispebjerg Bakke, Strødamvej, Lyngbyvej og baneterrænet.

Begrundelse

Lersøparkens langstrakte lavning ligger, hvor tidligere Lersøen og dens vandløb dannede en naturgiven grænse mellem det bagvedliggende Brokvarter og det åbne land. Lersøen blev fyldt op, og Lersøparken blev 1908 - 13 anlagt på trekanten mellem Bispebjergvej, Tagensvej og den tidligere Hareskovbanens sporareal. Lersøparken var den første park, der blev anlagt i det store område, der 1901 - 02 blev indlemmet i Københavns Kommune. Kolonihaveforeningerne opstod i perioden fra 1909-20.

I 1946 blev Lersø Parkallé ført igennem haveforeninger, og Kolonihaveparken blev anlagt. Pladsen til dette blev skabt ved, at man nedlagde en del andre kolonihaver. Lersøparken og Kolonihaveparken indgår i det langstrakte grønne bælte, der fra Bispebjerg til Hellerup forløber langs vestsiden af jernbanen. Lersøparken danner med sin store, åbne græsflade et meget smukt parkrum. Haveforeningerne bindes sammen af det gennemgående stiorløb - både indbyrdes og med de tilgrænsende grønne friarealer.

Lersøparken er et godt eksempel på parkmæssig fornyelse i forhold til tidligere tiders prydarker, idet den i flere henseender er tænkt som en brugspark med henblik på at imødekomme københavnernes behov for boldspil og

friluftsliv - samt muligheden for at have kolonihaver. Disse elementer er godt sammentænkt, og parkens forskellige funktioner fremstår som en helhed.

Desuden er Lersøparken planlagt i sammenhæng med Bispebjerg hospital, Der er fra hospitalet udsigt over de åbne, grønne arealer - som indgår i de tanker man havde, og stadig har, om lys, luft og natur som helbredende faktorer for patienterne. Fra parken ses hospitalet smukt og højt placeret som baggrund for de åbne græsarealer.

Bærende bevaringsværdier

- Lersøparkens åbne græsflade i sammenhæng med Bispebjerg Hospitals hovedbygning
- Haveforeningerne
- Stisystemet vest-øst med den grønne karakter

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Parken bør udvikles under hensyntagen til de bærende bevaringsværdier.

Nuværende sikring

Lersøparken er et naturfredet.

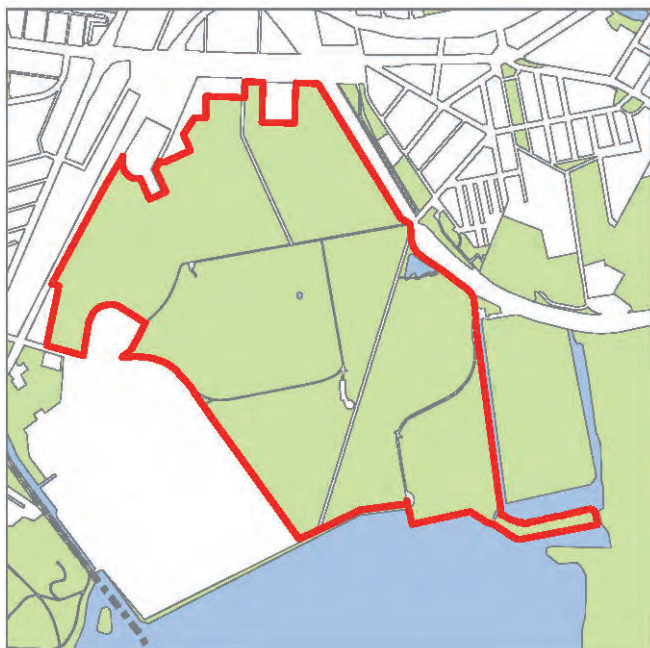
Kolonihaveparken: Haveforeningerne er "varige kolonihaver" i medfør af Lov om Kolonihaver og Borgerrepræsentationens beslutning. Forslag om naturfredning af kolonihaveparken er fremsat af Københavns Kommune over for fredningsnævnet. Sagen er endnu ikke afsluttet (nov. 2010).

I 2009 blev Udviklingsplan for Lersøparken og Kolonihaveparken vedtaget, og denne er gældende i en 10 årig periode. Fokuspunkter i udviklingsplanen er bl.a. åbning af Lygte å, en ny sø med fiskepladser, forbedring af stier, inventar mm.

Lignende eksempler

Valbyparken.

4.16 Valbyparken

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele Valbyparken inklusiv kolonihaveforeninger, Rosenhaven mv. Det afgrænses af Parkstien, grunde langs Gl. Køge Landevej, Valby Idrætspark, banedæmningen, Haveforeningen Musikbyen og Kalveboderne.

Begrundelse

Valbyparken er anlagt på Valbys gamle fællede og overdrev. Den sydlige del er tilføjet ved opfyldning med dagrenovation. I modsætning til de af byens parker, som er anlagt på den gamle fæstningsring, og dermed bygger videre på nogle synlige kulturspor, er baggrunden for Valbyparken, at der blev udskrevet en konkurrence om en park, hvis formål var at sikre den almindelige borger muligheden for at opholde sig i grønne områder og udøve sport. Valbyparken fortæller dermed en vigtig historie om, at man på daværende tidspunkt traf et valg til fordel for grønne områder og idrætsarealer til borgerne frem for at sælge arealet til bebyggelse.

Valbyparkens første del åbnede i 1939. Den er i overensstemmelse med de oprindelige tanker løbende blevet udviklet, udvidet og raffineret og har en meget afvekslende indretning med bl.a. kolonihaveforeninger, temahaver, rosenhave, naturlegeplads og festplads foruden store åbne fællede, indrammet af trægrupper. Der er lagt vægt på rekreation for borgerne - med alt fra fysik bevægelse til sanseoplevelser. Senest er der tilføjet temahaverne (frugthave, skovhave, køkkenhave m.fl.), som går fint i tråd med parkens oprindelige intentioner.

Bærende bevaringsværdier

- Haveforeningerne
- Idrætsarealerne, der er udformet med præcist afgrænsede græsflader opdelt af levende hegn
- Temahaverne
- Rosenhaven
- Udsigten ud over Kalvebod strand
- Poppelalléen

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Parken bør fortsat udvikles under hensyntagen til den oprindelige tanke om mangfoldighed i de rekreative funktioner.

Det er besluttet at lave en udviklingsplan for Valbyparken i 2012.

Nuværende sikring

Valbyparken er naturfredet. Dette gælder også kolonihaverne i parken. Kolonihaverne er desuden "varige kolonihaver" i medfør af Lov om Kolonihaver og Borgerrepræsentationens beslutning.

Parkens arealer langs kysten er fredet med strandbelyttelseslinje.

Lignende eksempler

Lersøparken.

4.17 Fælledparken og Østerbro Stadion

Stedet

Kulturmiljøet omfatter Fælledparken, Blegdamsfælled, Fælledbadet, Klosterfælled og Østerbro Stadion.

Begrundelse

Kulturmiljøet er det bedste og mest kendte eksempel på parkmæssig fornyelse i forhold til tidligere tiders prydarker, idet den i flere henseender er tænkt som en brugspark med henblik på at imødekomme københavnernes behov for boldspil, møder, folkefester og koncerter.

”Fælledparken er ikke kun en stor legeplads for boldglad ungdom og ikke kun en 1. majs festlige slagmark for arbejderklassens stridende fraktioner. Fælledparken er en bybygningshistorisk milepæl. Med anlægget af denne folkepark i 1909 satte byen endelig et punktum for brokvarterernes spekulationsbyggeri og indledte den eneste betydningsfulde reformperiode i Københavns Kommunes yngre bebygning”

Sådan skrev arkitekt, profosser Ole Thomassen i en artikel i ”Den gode by” fra 1981 om Fælledparken, og denne fortælling er fortsat gældende.

Fælledparken har ingen synlige spor efter den militærhistorie (militærøvelser), der tidligere var på arealet. Fælledparkens historie starter således, i lighed med Valbyparken, med at der udskrives en konkurrence om en park, hvis formål er at sikre den almindelige borger muligheden for at opholde sig i grønne områder og udøve sport.

Mens størstedelen af Fælledparken blev anlagt som en alment tilgængelig folkepark, blev arealet mellem Brumleby og P. H. Lings Allé-Gunnar Nu Hansens Plads udviklet som en idrætspark. Første bygning på stedet var B93's tennishal (1910), der sammen med Østerbro Svømmehal (1930) tæt ved Østerbrogade flankerer det i 1914 indviede Idrætshuset ved Gunnar Nu Hansens Plads. Østerbro Stadion blev indviet i 1912 som landets første atletikstadion og fik senere tilføjet et fodboldstadion ved Øster Allé, senere udvidet/ombygget til det nuværende ”Parken”.

Bærende bevaringsværdier

- Østerbro stadion med B93's tennishal, Idrætshuset og Østerbro Svømmehal
- Fælled, de åbne græsarealer
- De store træbeplantninger der omkranser parken

Sårbarhed

-

Udviklingsmuligheder

Der kan ske en fornyelse og udvikling af parken og stadion i takt med fremtidige behov, men med respekt for de bærende bevaringsværdier.

Nuværende sikring

B93's tennishal er sammen med tilhørende portsøjler m.m. bygningsfredet. Det samme gælder Idrætshuset med porte m.m. samt 6 statuer. Fælledparken er naturfredet.

I 2006 blev Udviklingsplan for Fælledparken vedtaget, og denne er gældende i en 10 årig periode. Fokuspunkter i udviklingsplanen er bl.a. flere små boldbaner, sikring af de store bøgetræer, et større naturindhold samt generel sikkerhed og tryghed i parken.

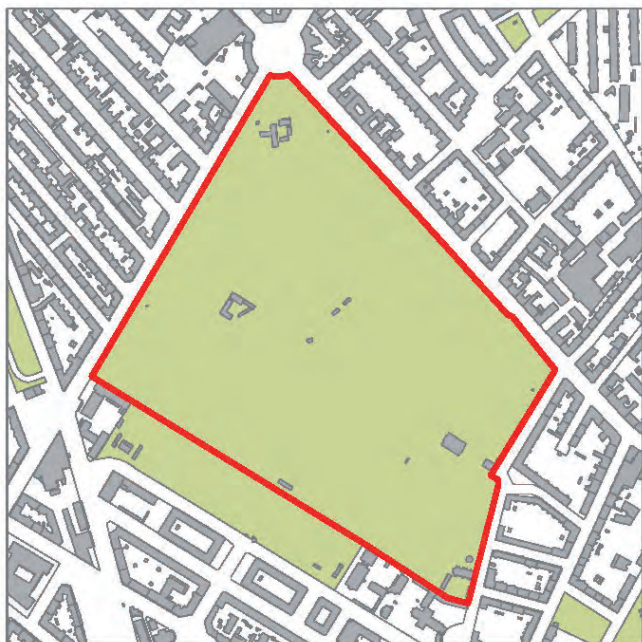
Fornyelsesprojektet er blevet til på baggrund af en udviklingsplan for Fælledparken, som Teknik- og Miljøforvaltningen udarbejdede i 2006. Når parken står færdig vil der være ny beplantning, belysning, rullesti, mere åbne og indbydende indgange. Derudover er der en del større anlæg, som f.eks. skaterparken, der bliver forbedret.

En donation på 152 mio. fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til Almene Formaal har gjort det muligt at realisere dette projekt.

Lignende eksempler

Kløvermarken.

4.18 Assistens Kirkegård

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele kirkegården omgivet af gaderne Jagtvej, Nørrebrogade, Kapelvej, og bebyggelserne ved Hellig Kors Kirke, Blågårdsskolen, Hans Tavsens Park og Jagtvejens Skole.

Begrundelse

Kirkegården åbnede i 1760 og blev anlagt som følge af pladsmangel på kirkegårdene inden for Københavns volde. Den er senere udvidet. Den ældste ret lille del ligger ved hjørnet af Kapelvej og Nørrebrogade og omgives endnu delvist af den gamle hegnsmur. Den oprindelige del var opdelt i lodder svarende til de forskellige københavnske kirker. Skønt denne opdeling efter sogne for længst er ophørt, kan sporene heraf stadig ses.

Assistens Kirkegård er kulturhistorisk interessant på grund af de mange gravminder over betydelige personligheder fra forskellige tider. Kirkegården udgør sammen med Hans Tavsens Park det centrale grønne friområde i den tætte bydel Nørrebro. Kirkegården indeholder i rigt mål både naturværdier og kulturværdier. Kulturværdierne ligger både i bygninger, monumenter og selve kirkegårdsanlægget. Her fortælles historie både inden for bygningsarkitektur, havearkitektur og billedkunst. Funktionen som kirkegård ophører i 2150.

Assistens Kirkegård var en sammenlægning af flere assistancekirkegårde i 1600- og 1700-tallet, som dengang supporterede begravningspladsbehovet. Man besluttede i 1750'erne at sammenlægge disse på en stor kirkegård, hvor man inddrog lystgårdene Solitudes og Ravensborgs

tilliggende, som primært blev anvendt til kreaturgræsning. Denne assistancekirkegård, som blev opkaldt Assistens Kirkegård, svarer i dag til det område der hedder A i Assistens Kirkegård. Modsat andre assistancekirkegårde i København er Assistens Kirkegård gradvis vokset og er i dag et eksempel på en historisk storbykirkegård omgivet af det tætteste byområde i København.

Bærende bevaringsværdier

- Det samlede anlæg, herunder bygninger, de ældste omgivende mure, strukturen, beplantning, herunder de store karaktergivende træer både i alléer og spredt på kirkegården

Sårbarhed

Udover de almene problemer med at bevare havearkitektoniske anlæg, skal historiske kirkegårde tilpasses ændrede gravskikke, ændrede behov for anvendelse af tilhørende bygninger og øget behov for rekreative funktioner. Disse forhold har der siden 1980'erne været arbejdet med for Assistens Kirkegård, og de er tilgodeset i den udviklingsplan, der foreligger.

Udviklingsmuligheder

Dette indgår i den udviklingsplan, hvis idé det er, at Assistens Kirkegård

- endnu i lang tid skal tjene som lokal begravningsplads
- skal indrettes med bedre rekreative muligheder
- udvikles som et kulturhistorisk udflugtsmål, hvor de historiske gravminder er bevaret i et autentisk miljø

Nuværende sikring

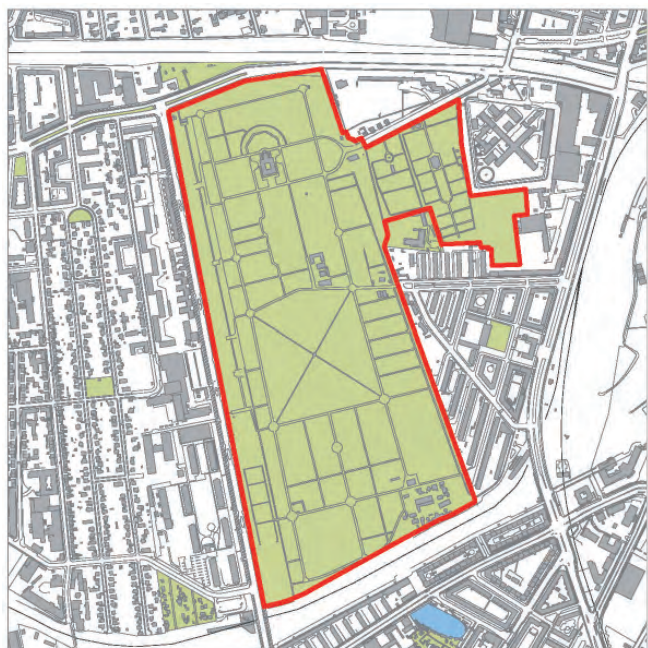
Assistens Kirkegård er omfattet af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der har til formål at sikre, at der ikke sker en forringelse af de kulturværdier, der er knyttet til kirkebygninger og kirkegårde. Den aktuelle udviklingsplan er godkendt af Kirkeministeriet.

Kirkegårdsmurene mod Kapelvej, Nørrebrogade, Nørrebros Runddel og Jagtvej med tilhørende gitre m.m. er bygningsfredede. Det samme gælder nogle indvendige mure mellem afdelingerne og en række bygninger på kirkegården. Desuden bestemmer en vedtægt fra 1989, vedtaget af BR og godkendt af Kirkeministeriet, at Assistens Kirkegård skal bestå til 2150.

Lignende eksempler

-

4.19 Vestre Kirkegård

Stedet

Kulturmiljøet omfatter hele kirkegården omgivet af gaderne Sjælør Boulevard, Vigerslev Allé, Gamle Carlsbergvej, Vestre Kirkegårds Allé, Vestre Fængsel og bebyggelserne langs Tranehavevej og Sydbanestien.

Begrundelse

Vestre Kirkegård blev i 1870 anlagt som byens nye, store hovedbegravelsesplads, men fik først sin endelige plan i 1883 med lange alleer, der inddeler den i en række afdelinger. Den blev anlagt og bebygget af blandt andre landskabsarkitekt Edvard Glæsel og arkitekterne Hans J. Holm og senere Holger Jacobsen.

Kirkegården er med sine næsten 54 ha Danmarks største og har i visse områder et næsten landskabeligt præg. På Vestre Kirkegård findes en lang række forskellige gravstedstyper lige fra store familiegravsteder og gravkapeller til urneplæner. Her er også både katolsk, muslimsk, færøsk og grønlandsk afdeling samt særlige afsnit forbeholdt medlemmer af Frelsens Hær. Kirkegårdens mest berømte specialafdeling er området omkring søen på afdeling A. Det har siden 1932 har været forbeholdt fortjenstfulde personer.

Desuden findes her Danmarks eneste massegrav, hvor de mange tusinde tyskere, der døde som flygtninge i Danmark i årene efter befrielsen i 1945, ligger begravet. Kirkegården vil være i funktion som begravelsesplads indtil år 2100.

Bærende bevaringsværdier

Det samlede anlæg, herunder

- selve strukturen med store, flotte alleer, skovpartier og grønninger
- belægninger, bygninger samt gravmonumenter og andre kunstværker, hvoraf mange har meget stor værdi

Sårbarhed

Som for Assistens Kirkegård rejser den almindelige udvikling/det almindelige forfald spørgsmålet om, hvorvidt man skal søge at fastholde eller udvikle/modernisere de forskellige dele af det enorme havearkitektoniske anlæg. Et eksempel på modernisering er det såkaldte "Stjernevejsprojekt" fra 2001 (landskabsarkitekt Torben Schønher), der søger at føre kirkegårdens arkitektur ind i vor tid. Fremtidige, ændrede gravstedsformer vil kunne stille krav om ændret udformning af dele af kirkegårdsanlægget.

Anlægget rummer mange vedligeholdelseskrevende udformninger med vandbassiner og særlige plantetyper, som hver især kræver særlig opmærksomhed for at opretholdes, så anlægget bevares som et samlet kulturmiljø.

Udviklingsmuligheder

-

Nuværende sikring

Vestre Kirkegård er omfattet af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der har til formål at sikre, at der ikke sker en forringelse af de kulturværdier, der er knyttet til kirkebygninger og kirkegårde.

Desuden bestemmer en vedtægt fra 1989, vedtaget af BR og godkendt af Kirkeministeriet, at Assistens Kirkegaard skal bestå til 2100.

Lignende eksempler

-

**SAMMEN
OM BYEN**

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen